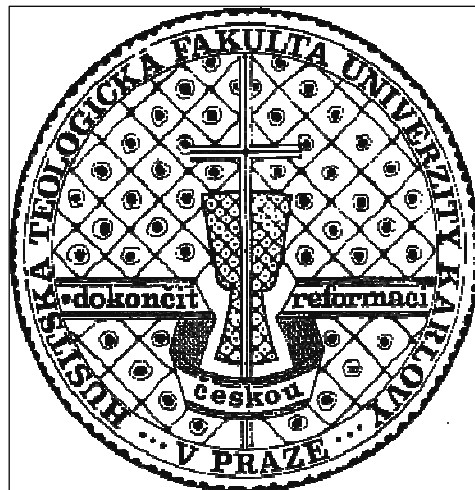

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2009

Tereza Rupertová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Poslání pastýře dnes na základě biblického pohledu

The role of a shepherd today from a biblical perspective

Vedoucí práce:

ThDr. Petr Melmuk, ThD.

Autor:

Tereza Rupertová

2009

Magisterská práce

u ThDr. Petra Melmuka, ThD. na téma

„Poslání pastýře dnes na základě biblického pohledu“

Ráda bych poděkovala panu ThDr. Petru Melmukovi, ThD. za jeho pomoc a vedení při tvorbě této práce. Dále bych ráda poděkovala celé Husitské teologické fakultě a jejímu sboru za znalosti, které jsem mohla obdržet. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat celé své rodině.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Poslání pastýře dnes na základě biblického pohledu“ napsala samostatně a výhradně s použitím pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů, které jsem uvedla a odcitovala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Praze dne:

podpis:

Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek

1 Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek.

2 Dopřává mi odpočívát na travnatých nivách,

vodí mě na klidná místa u vod,

3 naživu mě udržuje,

stezkou spravedlnosti mě vede pro své jméno.

4 I když půjdu roklí šeré smrti,

nebudu se bát ničeho zlého,

vždyť se mnou jsi ty.

Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují.

5 Prostíráš mi stůl před zraky protivníků,

hlavu mi olejem potíráš, kalich mi po okraj plníš.

6 Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou

všemi dny mého žití.

Do Hospodinova domu se budu vracet

do nejdelších časů.

Ž 23

Anotace

Má diplomová práce se zabývá posláním pastýře dnes na základě biblického pohledu. V první části se zaměřím především na vystižení a objasnění pojmu pastýř na stránkách Starého a Nového zákona s důrazem na pastýřskou úlohu člověka a Boha, v Novém zákoně pak Ježíše Krista.

Druhá část bude následně obsahovat jakýsi exkurz do světa současných pastýřů. Nejprve se zaměřím na obecné uvedení do problematiky pastýřů dnešní doby. Poté se budu blíže věnovat řádům pastýřské služby a teologii konkrétních tří církví – církve Římskokatolickou, Českobratrskou evangelickou a Československou husitskou. V závěru této části se pokusím o shrnutí poznatků a následné srovnání s ekumenickými snahami v oblasti pastýřské služby.

Na úplný závěr se pokusím o shrnutí celé práce a porovnání biblických pramenů s žitým pastýřstvím.

Annotation

My diploma thesis deals with the role of a shepherd today from a biblical perspective. In the first part I aim mainly to description and clarification of the term shepherd on pages Old and New Testament with the accent on shepherd's role man and God, than in New Testament on Jesus Christ.

In the second part will subsequently include some excursus in the world of contemporary shepherd. Then I will further deal with set of rule of shepherd service and theology a concrete three churches- The Roman Catholic Church, The Evangelical Church of Czech Brethren, The Czechoslovak Hussite Church. In conclusion of this part I will try summararize piece of knowledge and ensuing compare it with ecumenical efforts in field shepherd service.

At the very end I will essay to resume of all this work and compare with biblical sources and live pastorate.

Klíčová slova:

Pastýř, Palestina, zemědělství a pasterectví, chov dobytka, pastviny, Bůh, dobrý pastýř, apoštol, pastýřská péče, služba, pastorage, kněz, biskup, jáhen, církev, rovnost, ekumenismus

Keywords:

Shepherd, Palestine, Canaan, agriculture and pasturage, stud stock, pastureland, God, good shepherd, pastoral care, service, pastorage, priest, bishop, deacon, church, equality, ecumenism

OBSAH

Seznam zkratek	11
Úvod	12
1. Pastýř v Bibli.....	14
1.1. Úloha pastýře v biblické době.....	14
1.2. Teologický pohled na pastýře ve SZ.....	19
1.2.1. Pastýř- člověk.....	19
1. 2. 2. Pastýř- Bůh.....	21
1. 3. Teologický pohled na pastýře v NZ.....	23
1. 3. 1. Pastýř- člověk.....	23
1. 3. 2. Pastýř- Ježíš Kristus.....	25
2. Pojetí úlohy pastýře v současnosti (ČR).....	29
2. 1. Základní linie pohledu.....	29
2. 1. 1. Historie pastorace.....	30
2. 1. 2. Vývoj kněžství.....	31
2. 1. 3. Pastýřská péče.....	32
2. 2. Římskokatolická církev.....	35
2. 3. Českobratrská církev evangelická.....	39
2. 4. Církev československá husitská.....	42
2. 5. Ekumenický pohled a srovnání nauk popsanych církví.....	50
3. Porovnání biblických podnětů se současným chápáním.....	55
Souhrn a interpretace poznatků.....	58
Resume.....	60
Závěr.....	61
Seznam použité literatury.....	65

SEZNAM ZKRATEK

- Gn – První Mojžíšova (Genesis)
- Ex – Druhá Mojžíšova (Exodus)
- Lv – Třetí Mojžíšova (Leviticus)
- Nu – Čtvrtá Mojžíšova (Numeri)
- Dt – Pátá Mojžíšova (Deuteronomium)
- Ž – Žalmy
- Dále jsou všechny biblické zkratky přejaty z Bible, Český ekumenický překlad, vydané Českou biblickou společností v roce 2001.
- ČCE - Českobratrská církev evangelická
- CČSH – Církev československá husitská

ÚVOD

Poslání pastýře dnes na základě biblického pohledu je tématem, které jsem si zvolila pro diplomovou práci. Chci se pokusit zachytit změny a východiska v postavení pastýře, jak jej známe dnes. Nejprve se pokusím popsat situaci, ze které postava pastýře vyrůstá, budu se tedy zabývat životními podmínkami v Palestině v době Starého zákona. Seznámíme se s fakty týkajícími se přírodních podmínek Palestiny a s proměnou stylu života, který se odehrál během jejího osídlování izraelskými předky.

Poté se pokusím zmapovat situaci v Bibli, jak ve Starém tak Novém zákoně. Rozdělím příklady použití pojmu pastýř vzhledem k člověku či k Bohu, popřípadě v Novém zákoně k Ježíši Kristu. Jelikož se slovo pastýř vztahuje k termínu kněz, analyzuji použití tohoto slova ve Starém i Novém zákoně.

Na základě biblické zvěsti sestavím aktuální pohled na pastýře. Nejprve objasním situaci, která obklopuje pastýře dnešní doby. Vysvětlím pastýřskou péči, shrnu krátké dějiny pastorače. Dále rozeberu jednotlivé řády a teologii tří církví. Jedná se o církve Římskokatolickou, Českobratrskou církev evangelickou a církev Československou husitskou. Pokusím se poznatky shrnout a ukázat rozdíly mezi jednotlivými církevními názory. V rámci této kapitoly shrnu ekumenické možnosti dialogu, vztahující se k poslání pastýře.

Poslední část práce se bude týkat shrnutí celé práce a závěrečnému zhodnocení vytyčených cílů. Pokusím se zjistit, jak dějiny s pastýřem pracovaly a jak se jeho pojetí od dob biblických změnilo.

Diplomovou práci jsem začala žalmem 23, pastýřským žalmem, Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. Je to žalm, který je velmi známý, který mnohým lidem pomáhá v těžkých životních situacích. Ani já nejsem výjimkou.

Hospodin stvořil člověka a svět z lásky. Aby vše bylo, jak má být, ustanovil nad vším svůj řád. Dal člověku možnost stát se pastýřem stvoření, rovněž mu dal do ruky správu nad světem. „Jahvista nevidí člověka jako tuláka v poušti, nýbrž jako správce zahrady. Člověk-zahradník se těší z pramenů a plodů, ale nevylehuje si jako sebeobdivné hodující božstvo: má svůj eden kultivovat, kypřit, krásnit podle teo-ekologického řádu, ale i střežit- chránit proti vlivům „zvenčí“, poněvadž pouštní démoni by rádi okupovali boží terén zahrady a proměnili ji v křoviska a suť.“¹

---

¹ Balabán, M. *Hebrejské člověkosloví*. Herrmann a synové, 1996, str. 58- 59.

Člověk dostal místo nad vším a nad všemi, ale neznamená to, že by se tak stal bezhraniční autoritou a požitkářskou osobou. Naopak tím dostává do svých rukou obrovskou autoritu a zodpovědnost. „Úkolem, ba přímo posláním člověka jako tvořivého souručenství muže a ženy (Gn 1, 27) je vysunout se nad všechno ostatní tvorstvo a vladařsky se o něj starat.“² Dobrý panovník nelpí na požitku z díla druhých, ale snaží se kultivovat a starat se o své panství, aby ku prospěchu vzkvétalo pro všechny, aby zachoval rovnováhu a harmonii.

„Člověk má vědět, že je něco víc než ostatní. Tak se má člověk stát správcem či kurátorem všeho mimolidského, zvláště živého. Gn 1, 28- vládnout- člověk mimolidské tvorstvo reguloval a pomáhal mu k takovému existování, které by mu důstojně umožnilo „koexistovat“ s lidmi jako se syny a dcerami Božími.“³ Pastýř je takovým správcem svého stáda, je jeho panovníkem, pomáhá mu přežít a s láskou se o něj stará.

---

² Balabán, M. *Hebrejské člověkosloví*. Herrmann a synové, 1996, str. 67.

³ Balabán, M. *Hebrejské člověkosloví*. Herrmann a synové, 1996, str. 67.

1. Pastýř v Bibli

1. 1. Úloha pastýře v biblické době

Pojem pastýř je odkazem jistého způsobu života, který vedli staří Izraelité. „Zkušenost izraelských patriarchů, těchto „potulných Aramejců“ (Dt 26,5) a celá jejich civilizace pastýřů stád jsou pozadím, na kterém se tyčí výmluvná postava pastýře, vedoucího stádo na pastvu (srv Gn 4,2).“⁴ Postava pastýře se prolíná celou Bibli, jak Starým tak i Novým zákonem. Je proto jisté, že se jedná o povolání, které je značně důležité a pro starého Izraelce i vážené.

„Izrael nikdy nebyl velkou a zvláště mocnou zemí. Vzdálenost od Danu na severu po Beer-šebú na jihu je menší než 230 km.“⁵ „Průměrem 26.000 km² rovná se tedy Palestina velikosti moravskoslezské.“⁶ Nicméně jeho poloha mezi Středozemním mořem a pouští Negev mu propůjčovala velkou důležitost při mocenských zápasech. Starověký Izrael byl před příchodem izraelských kmenů osídlen převážně semitskými Kenanejci. „Kolem roku 1250 BC pronikly do Kennanu izraelské kmeny.“⁷

Povětrností podmínky i povrchové útvary jsou v Izraeli různé. Nalezneme zde pohoří, nížiny, jezera i pouště. Palestina byla zemí v podstatě bohatou. Mnohá místní jména mají pravděpodobně svůj původ v úrodnosti kraje (např. „bét fagé- dům fiků, „bét ha- gan- zahradní dům).⁸

Pro dotvoření pohledu na situaci pastýře udělejme nyní krátkou vsuvku do života Izraelců. Předci Izraelitů a Izraelci v době praotců byli kočovníci. V době soudců se postupně začali usazovat. V čase, kdy převládal nomádský styl života, bylo preferovaným zdrojem obživy pastevectví. V době soudců, kdy dochází k usazování a postupnému obsazování nížin, objevuje se zemědělství a rozvoj řemeslných prací.

Nomádové preferovali jako obydlí stan. Po usazení převažovaly stavby z cihel, které měly rovné střechy, oddělené místnosti a dvůr. Eliša nám ukazuje, jak asi vypadal pokojík

---

⁴ Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 314.

⁵ Alexandrovi, D. a T. a kol. *Průvodce Bibli*. Praha: Česká biblická společnost, 2004, str. 36.

⁶ Bič, M *Palestina od pravěku ke křesťanství- I. Země a lid*. Praha: Husova československá evangelická fakulta, 1948, str. 25.

⁷ Sadek, V. a kol. *Židé, dějiny a kultura*. Praha. Židovské muzeum, 2002.

⁸ Viz Bič, M *Palestina od pravěku ke křesťanství- I. Země a lid*. Praha: Husova československá evangelická fakulta, 1948, str. 33.

v době královské. „Udělejme malý zděný pokojík na střeše a dejme mu tam lůžko, stůl, stoličku a svícen.“⁹ Nejchudší lidé sdíleli místnosti i se svým dobyt看em. V době královské byly domy napojené na hradby nebo byly na terasách pro chudší.

Staří Izraelité se odívali do suknice a košile, přes sebe měli dlouhý díl, který mohl sloužit i jako deka v případě, že se svým stádem zůstávali daleko od domova.

Vlasy si mazaly olejem, bojovníci ani kněží se nesměli stříhat. Jako příklad uvedu postavu Samsona, s jehož vlasy byla spojena jeho síla.

Délka života byla podstatně kratší než dnes, lidé byli sužováni nepříznivými životními podmínkami, jako je hlad a nedostatek čisté pitné vody, ale také nemocemi. Dle dobových zpráv existovalo přes sedmdesát kožních chorob, které byly zčásti způsobeny špatnými hygienickými návyky a vůbec možnostmi k jejich dodržování. Úlohu lékaře plnil kněz, který prováděl očištné obřady a vykonával oběti za nemocného. Od dvaceti let se muž zapojoval do bojů, dosažením třiceti let se muž stával plně zralým.

„Starý Jisráelec ve své starosti o obživu tedy účastnil se všech prací jako každý jiný. A tu se sluší jmenovati jako základní dva obory, jimž se věnoval, jakmile se usadil poněkud a přestal žít životem primitivního lovce, pastevečtví a zemědělství.“¹⁰

V zemědělství se již od dob praotců v Izraeli pěstuje mnoho plodin, jsou to „obilniny a luštěniny, zelenina, vinná réva, fíky, granátová jablka, olivy a datle.“¹¹

Jak jsem již zmiňovala, kromě zemědělství se lidé v Palestině živili také chovem dobytka. Pastevečtví bylo důležitou součástí života a hospodaření obyvatel Izraele. „Tu je třeba zdůrazniti, že hebrejské midbar, často překládaná „poušť“, spíše míní pustinu, ne-li pustu, poskytující dostatek pastvin, třebas bídných.“¹² Pastýři jistě věděli, kde mají potravu pro svá stáda hledat. Palestina a okolní země jim k tomu poskytovaly výborné podmínky.¹³ Zvláště pak oblast Zajordánska byla vyhledávána pro své bohaté pastviny.

Na izraelských pastvinách se pásli ovce, kozy, hovězí dobytek, vepři, tur i zebu. V pozdější době přibyl i kůň. Už v době Abrahama se pásala po Palestině stáda koz a ovcí,

---

⁹ Bible, Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1998, str. 314.

¹⁰ Bič, M. *Palestina od pravěku ke křesťanství- I. Země a lid*. Praha: Husova československá evangelická fakulta, 1948, str. 184- 185.

¹¹ Alexandroví, D. a T. a kol. *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2004, str. 36.

¹² Bič, M. *Palestina od pravěku ke křesťanství- I. Země a lid*. Praha: Husova československá evangelická fakulta, 1948, str. 38.

¹³ Viz Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

kteřá poskytovala maso, mléko, kůži a vlnu. V galilejském jezeře byla hojnost ryb, to co nám dokládá velké množství úryvků z Bible.

Chov dobytka souvisí obecně se stylem života starých Izraelců. Zvláště doba praotecká se právě vyznačuje, jak jsem již uvedla výše, kočovným stylem života. V době, kdy se lidé stěhovali z místa na místo, si nemohli vypěstovat mnoho potravin, a tak byli odkázáni na svá stáda. Museli se s nimi stěhovat za potravou a vodou, a tak putovat z místa na místo. Na dobu pastevectví a zemědělství vzpomínají všechny velké Židovské svátky. Izraelci patrně převzali svátky a dali jim nový obsah. Například Pesah můžeme spojit jak s oslavou zemědělství jako svátku nekvašených chlebů, tak s oslavou pastevectví jako obětování beránka, nebo s pověrou, že na jarní novolunní chodí démon lačnicí po krvi novorozeňat. Nebo jak říká izraelská interpretace, že anděl v Egyptě přeskakoval domy Izraelců, kteří měli veřeje pomazány beránčí krví. To samé můžeme vidět například u svátku Sukót. Předizraelská vrstva nám říká, že se jedná o vegetativní slavnosti, obyvatelé žili mimo své domovy a tak se vrátili do rajskeho věku kočovnictví a pastevectví. Izrael vysvětluje tento svátek, jako vzpomínku na putování pouští. Svátky jsou vždy spojeny s obětí. I ta je možná jen díky pastevectví a chovu zvířat. Je zřejmé, že život Izraelců je plně provázán s posvátnem. Oddělit ho od prostého života nejde.

Pastýř se za starozákonních dob těšil velké úctě. Jak napovídají slova Ž 23 „Hospodin je můj pastýř“¹⁴, pastýřský život byl pro Izraelce do jisté míry život ideální. Toho si můžeme všimnout i v ostatních odkazech na pojem „pastýř“ v Bibli, jež více rozvedeme v dalších kapitolách. „Pastevectví bylo nesnadným a namáhavým životním údělem, a proto bohatí majitelé zaměstnávali za mzdu ve stříbře či naturálních námezdníky, aby střežili jejich stáda, chránili je před zloději a dravou zvěří, vodili zvířata k napajedlům a večer je sháněli do ohrad.“¹⁵ Izrael však neměl za ideál život v nečinnosti a zahálce. V Novém zákoně je postavení pastýře degradováno, je postaveno na roveň celníkům a není tolik ceněno, jak to můžeme vidět v dobách dřívějších. Jistě je to spojeno se změnou života lidí, s jejich postupným trvalým usazováním ve městech a vesnicích.

Pastýř v době starozákonní je však „vůdce i společník; člověk silný, schopný a ochotný bránit stádo proti šelmám (1 Sam 17, 34- 37; srv Mt 10, 16; Sk 20, 29)- ale také člověk, který ovce miluje, dobře zná jejich stav (Př 27, 23), dbalý jejich potřeb (Gn 33, 13n) a ochotný je nést i v náručí (Iz 40, 11), starostlivý o každou z nich jako o „vlastní dceru“ (2 Sam 12, 3).

---

¹⁴ Bible, Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2001, str. 679.

¹⁵ Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992, str. 169.

Jeho autorita je mimo jakoukoliv diskusi a spočívá na obětavosti a lásce. Králové tehdejší doby se ostatně rádi srovnávali s pastýři, kterým bohové svěřili starost o shromažďování ovcí a péči o ně (Babylón, Asýrie).¹⁶ Titul pastýř používal např. Chammurapi. Tímto titulem „pastýř, který se stará o blaho lidí“ navazoval na starý sumerský vladařský titul. Také Nebúkadnesar chtěl být dobrým pastýřem všech, které mu jeho bůh Marduk svěřil k opatrování. Zajímavé je rovněž využití pastýřského tématu v pověstech o Kýrovi II. Velikém, zakladateli perské říše. Podle pověstí byl Kýros II. ještě jako nemluvně dán do opatrovnictví pastýřským manželům, když mu bylo usilováno o život. Dle jedné z verzí byl rovnou synem pasačky koz.¹⁷

Symbol pastýře se objevuje u všech kultur Palestinské oblasti. Je to dáno přírodními a životními podmínkami v tehdejší době. Pastýř představuje starostlivost, lásku i přísnost a je ideálem autority ke svým ovcím. Velice snadno se tak pastýř stává titulem, který v sobě nese ideální vlastnosti panovníka, jen na místě oveček jsou poddaní.

„Pastýř nosil zvláštní plášť z ovčí kůže, do něhož se mohl zabalit za špatného a chladného počasí (Jr 43, 12); vedle pláště míval pytlík nebo tlumok na potravu, prak (1S 17, 40), pastýřskou hůl nebo berlu, na jednom konci zahnutou, aby jí mohl řídit stáda, případně vytahovat zapadlé ovce z roklin (Ž 23, 4; Mi 7, 4; Za 11, 7) a neposlušnost trestat. Pomocníkem pastýřů byl za všech dob pes (Jb 30, 1).“¹⁸

Pastýř znal jména svých ovcí, ty ho zase dokázaly poznat podle hlasu, i když spalo několik stád v jednom ovčinci. Pasterectvím se zabývaly celé rodiny. Nemohlo tomu být jinak, neboť bylo nutné trávit se stády dny i noci. Ve chvíli, kdy stádu došla na nějakém místě potrava, bylo zapotřebí putovat s celým stádem dál.

Pro ilustraci zařazují kázání o Dobrém pastýři, které ukazuje chování pastýře a jeho vztah ke svému stádu.

„Ráno přicházeli pastýři k ovčinci, kde byly jejich ovce a ovce dalších pastýřů přes noc. Když stráž poznala pastýře, prošel kolem ní a vešel mezi ovce. Přitom buď nazýval své ovce jmény nebo říkal nějakou věc, něco co opakoval každý den. Prošel mezi ovcemi a vyšel ven - přitom stále mluvil na ovce. Jejich ovce, které byly ve stáji promíchány spolu s ostatními ovcemi, vyšly za svým pastýřem ze stáje a následovaly ho. Prošli Ovčí branou a vyšli ven na

---

¹⁶ Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 314.

¹⁷ Viz Bič, M. *Při řeckách babylónských*. Praha: Vyšehrad, 1990, str. 97.

¹⁸ Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

hory kolem Jeruzaléma, kde se ovce potom celý den pásly.“¹⁹

Pastýř nebyl jen opatrovatelem, byl hlavně vůdcem stáda „a doslovně jeho živitelem, protože ovce si nedovede sama vyhledat pastvisko ani vodu“²⁰.

Když zadáme do vyhledavače Biblické konkordance on- line Bible Kralické pojem pastýř objeví se nám 87 odkazů, z toho je 20 z Nového zákona a zbytek ze Starého zákona. Pojem pastýř nás provází celou Biblí a najdeme ho v mnoha obměnách a smyslech. V následující kapitole se na tento pojem zaměřím hlouběji.

---

¹⁹ www.biblecz.org/kazani/026_kaz_znaky_dobrego_pastyre.htm (2008), autor kázání Kernal, J.

²⁰ Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

1. 2. Teologický pohled na pastýře ve SZ

Označení „pastýř“ jak pro člověka, tak pro Boha je jasným obrazem stylu života izraelských kmenů. Je zřejmé, že si lidé pro popis svého náboženství vybírají věci, situace a oblasti, které jsou z jejich života notoricky známé. To se objevuje ve všech druzích náboženství. Postava pastýře v sobě nese mnohá předznamenání. Jedná se o dokonalou starost o své stádo, o znalost všech oveček a jejich povah. Je to ideál, který se hodí jak k označení člověka, tak k označení Hospodina- Boha. Pastýřská doba se pro Izraelce stává na mnohá léta dobou ideální, často se k ní vrací i pozdější literatura.

1. 2. 1. Pastýř- člověk

Polonomádká a pastýřská civilizace, jak jsem již uvedla výše, je kulturním pozadím valné části Starého zákona. Je snadno pochopitelné, proč je toto přirovnání užíváno ve spojení s politickými a náboženskými vůdci Izraele (např. Nu 27, 17 1Kr 22, 17 Ž 77, 21 Iz 63, 11 Jr 2, 8). „Obraz pastýře měl významné místo v ideologii posvátných čili „božných“ králů, která ovládala velké říše starověkého východu.“²¹ Tato ideologie je postavena na ideji krále jako představitele boha na zemi. To znamená, že při nedostatečné adoraci panovníka může dojít ke katastrofě. Tento typ uctívání panovníků najdeme v mnohých Orientálních zemích. Starý zákon titul pastýře pro panovníka také používá, avšak ideologii „božných“ králů nepřelal. „Nároky králů, že jsou nepochybnými představiteli božstva, byly v poselství a myšlení proroků podrobeny pronikavé kritice z hlediska bezvýhradné svrchovanosti Hospodinovy.“²² Hospodin je Bůh, který je jediný a neexistuje jedinec, který by jej nahradil, ani se mu nemůže přiblížit víc než ostatní. Žádný člověk není představitelem Hospodina a nemůže za něj vést Boží lid. Člověk může být knězem, může být pomocnou rukou v uctívání Hospodina, může pomáhat interpretovat Hospodinovi činy, ale nestává se proto božným ani božským.

Ve Starém Zákoně nalezneme dva typy kritiky králů. Jedna vyzdvihuje velikost a svrchovanost Hospodina nad pozemským králem, druhá kritizuje vlastnosti pozemských

---

²¹ Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 135.

²² tamtéž

králů, kteří nesplňují ideál Hospodinova služebníka. Tak vznikla představa eschatologického mesiáše, která často měla kritické poslání vůči přítomným králům.²³

„Ve Starém zákoně proroci Jeremiáš a Ezechiel užívají obrazu krále- pastýře; tento obraz je východní literatury vlastní. Ezechiel vytýká králům Izraele, že se obohacovali a nehleděli na prospěch svého stáda.“²⁴

Ve Starém zákoně byli titulem „pastýř“ obdařeni nejvyšší služebníci Boží. Patří mezi ně Mojžíš (Iz 63, 1), po něm nastupující Jozue (Jr 2, 8; 23, 1), pastýři byli také nazýváni kněží („Jr 2, 8; 23, 1), proroci („Jr 17, 16) a soudcové (2 S 7, 7).²⁵ Dokonce i Kyros (bibl. Cýrus) je nazýván pastýřem Hospodinovým (Iz 44, 28), aby bylo patrné, čím mají být ti, kteří zastávají nějakou službu od Boha (Ez 34, 2nn; Za 10, 3). Výjimečné je to především, kvůli příslušnosti k jinému národu, nepatří tudíž mezi vyvolené Boží lid.

„Pán svěřuje svým služebníkům své ovce, jejichž pastýřem ale při tom nepřestává být (Ž 100, 3; 79, 13; 74, 1; Mi 7, 14).“²⁶

Jako poměrně zajímavou shledávám komparaci pastýře ve spojení s konkrétním nositelem pomazání. Pastýř je rovněž vyvolen od Boha a pověřen službou nad svým stádem, stejně tak pomazání z člověka dělá prostředek Boží moci. Zde můžeme opět uvést příklad Kýra, perského krále, který ač nebyl Izraelec, byl jak pomazaný, tak byl označován za pastýře.

Kněz ve Starém zákoně (hebrejsky kohen) prochází mnoha dějinnými změnami. V době praotců jím byl otec rodiny. Měl na starosti jak oběti, tak modlitby. Jeho nástupcem se stával prvorozený syn.

V době, kdy stoupal význam oběti darovné, počal zvolna stoupat i význam kněží. Původní význam kněží však ležel jinde. Měli na starosti zjišťovat Boží vůli, například z letu ptáků či z jejich vnitřností. Dále byl kněz povinen dbát a dodržovat Zákon, ale především jej předávat dál a kontrolovat jeho plnění. Kněz jako připomínka Boha musel také dodržovat přísné osobní požadavky. Nesměl si například vyholovat hlavu, dotknout se mrtvého a tím se znečistit a podobně.

Do úřadu byl kněz uváděn slavnostními obřady a modlitbami podpořenými obětí. Nejprve se kněz obmyl, poté byl oděn do kněžského roucha a pomazán krví obětního berana

²³ Viz Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stáde. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 135.

²⁴ Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992, str. 170.

²⁵ Viz Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 315 a Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

²⁶ Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 315.

smíšenou s olejem. Kněžské pomazání lalůčku pravého ucha, palce pravé ruky a palce pravé nohy, mělo naznačit pohotovost k slyšení a hbitost k službě. V pozdější době zřejmě od doby Mojžíšovy se od kněží vyžadoval lévijský původ. Lévijský rod byl vyvolen k bohoslužbě (Ex 32,25-29). Kmen Lévi nemá své území, jejich údělem je sám Hospodin.

V době království některé kněžské funkce vykonává král. Například Saul přináší oběti (1 Sam 13,9) stejně jako po něm David (2 Sam 6,13.17; 24,22-25) nebo Acház (2 Král 16,13).

Jošijášova reforma z roku 621 BC soustřeďuje veškerou bohoslužbu do Jeruzaléma. Tím se do výsadního postavení dostává Jeruzalémské kněžstvo. Po zničení chrámu roku 587 BC je kněžstvo roztroušeno a mizí kontrola krále.

Každá větší svatyně měla svého předního kněze, který byl hlavou jejího kněžstva. Titul velekněz je vázán až na Jošijášovu reformu, kdy se centrem bohoslužby stal právě Jeruzalémský chrám. Velekněz byl v čele chrámu, ale stále zůstal podřízen králi.

1. 2. 2. Pastýř- Bůh

Pastýř jako metafora pro Hospodina je běžná především v žalmech. Jak jsem již poukázala, takto byli označováni na starověkém Blízkém Východě jak panovníci, tak bohové. Tak, jak jsou závislé ovce na svých pastýřích, tak jsou lidé závislí na svých králích a bozích. Metaforou pastýř byli označováni např. mezopotamský Šamaš, bůh slunce či egyptský Amon.²⁷

Obvyklé jsou výroky, v nichž pravým Pastýřem Izraele je jen Hospodin sám. Nalzáme tyto výroky nejen v žalmech (Ž 23 74, 1 77, 20 78, 52 95, 7 100, 3), nýbrž i v některých prorockých oddílech (Jr 31, 10 Iz 40, 11 Mi 4, 6nn Sf 3, 13.19 Ez 34, 11- 17).

V kapitole o věrných a falešných pastýřích v Ez 34 však také nalzáme slova zaslíbení, že Panovník Hospodin vzbudí svého služebníka Davida nad opuštěnými a utištěnými ovci svého lidu: „bude je pásti a bude jejich pastýřem“ (Ez 34, 20- 23). Nacházíme zde mesiášské zaslíbení a užití obrazu pastýře pro pojmenování mesiáše.

Starší prorocká kniha Jeremiáš v sobě také nese výroky o zlých a věrných pastýřích (Jr 23, 1-4) a o budoucím spravedlivém králi, který bude výstřelkem Davidovým (Jr 23, 1-6). Za 13, 7 a také 12, 10 vypráví o postavě pastýře, který bude násilně zbaven života a po jehož

---

²⁷ Viz Walton, J. H. a kol. *The IVP Bible background commentary- Old testament*. USA Dawner Grove: InterVarsity Press, 2000, 515.

smrti nastane nový věk. Stádo Izraele bude zničeno nebo rozptýleno. Profesor Souček podotýká, že se „zdá, že v tomto nesnadném, ale důležitém oddílu je s obrazem pravého pastýře spojena nová myšlenka spasitelného zástupného utrpení.“²⁸ Stále se zde opakuje model pastýře, který se sám obětuje za své ovce a nakonec za ně úplně položí svůj život. Vždyť kdo by byl schopnější dát oběť, nežli Bůh, který natolik miluje svá stvoření, že za ně obětuje i svého syna a zároveň sebe. Jeho dobrota je neustále srovnána a vypořádávána chováním pastýře.

„Bůh sám je nazýván pastýřem (Ž 23, 1; 28, 9; 80, 2; Ez 34, 11nn), který přinese spásu. Dříve než se starozákonní lid odvážil myslet na Boha jako na svého Otce, nazýval jej svým pastýřem. I Mesiáše si představovali jako pastýře. Když proroci kritizovali nehodné krále, srovnávali je s Pastýřem, kterého zaslíbil Bůh (Iz 40, 11; Jr 3, 15; 23, 4; Ez 34, 23; 37 24).“²⁹ Mé ovce bloudí všude... jsou rozptýleny po celé zemi, a ohlašuje, že se jich ujme sám a odstraní ze země dravou zvěř (Ez 34). Tím, kdo je sjednotí, je pastýř mesiáš, zaslíbený Hospodinem.

Vraťme se opět k žalmu 23, který jsem již výše zmiňovala. Je nazýván Pastýřským žalmem. Patří mezi nejznámější a nejoblíbenější z celé sbírky žalmů. Hospodin se zde vyobrazuje jako „dobrý pastýř, (více si o tzv. dobrém pastýři povíme v souvislosti s J 10 a Ježíšem) „který zaopatřuje veškerou potřebu svého lidu, vede jej životem a chrání jej před každou pohromou.“³⁰ V tomto žalmu se prolíná pohled na ideálního pastýře s postavou Hospodina. Tak, jako je absolutní závislost mezi ovečkou a pastýřem, je stejná závislost mezi člověkem a Hospodinem. Verš druhý nám ukazuje potřeby ovcí, které se v období hojnosti sami dokážou najíst, ale v období sucha jsou plně odkázáni na pomoc pastýře. Pátý verš nás odkazuje k pomazávání hlavy olejem, tento úkon je typický pro dobu i oblast vzniku Starého zákona.³¹ Pomazání z člověka dělá něco mimořádného, ustanovuje ho pro vyšší cíl, stává se Bohem vyvoleným a pověřeným k úkolům Hospodinem vybraným. Zde se také prolíná lidský pastýř a Pastýř Hospodin. Nejlépe za pomoci metafory jsme schopni pochopit Hospodinovu moc a funkci. Jména Hospodina dostatečně nepopíšu. Metafora a přídavná jména nám pomůžou utvořit lepší představu o Bohu.

---

²⁸ Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 136.

²⁹ Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

³⁰ Alexandrovi, D. a T. a kol. *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2004, str. 369.

³¹ Viz Walton, J. H. a kol. *The IVP Bible background commentary- Old testament*. USA Dawner Grove: InterVarsity Press, 2000, 524-525.

1. 3. Teologický pohled na pastýře v NZ

„V Ježíšově době se názory na pastýře různily. Ve jménu Zákona, který nemohli dost dobře zachovávat, byli házeni do jednoho pytle se zloději a zabijáky. Zaslíbení budoucího pastýře však bylo známo a ceněno. Ježíš, který toto zaslíbení naplňuje, přiřadil pastýře, podle všeho k „maličkým“, kteří spolu s nevěstkami a celníky ochotně přijímají radostnou zvěst. Takto lze vykládat i laskavé přijetí, kterého se Ježíšovi dostalo v betlémském chlévě, kde se narodil (L 2, 8- 20). Ježíš ve svém kázání zůstává věren biblické tradici a popisuje milosrdného a starostlivého Hospodina jako pastýře, který se vydává za ztracenou ovci (L 15, 4- 7). On sám je očekávaným dobrým pastýřem a tak může svěřit pastorační úlohu v církvi lidem, které vyvolil.“³²

Obraz pastýře nacházíme v Novém Zákoně poměrně poskrovnu, „nadto nejzávažnější ze synoptických dokladů nalézáme v sumáři evangelistově, nikoli ve výroku Ježíšově“³³ To je zřejmé ze změny stylu života lidí a jejich usazení se na jednom místě.

Kult je již pevně spjatý s chrámem a pro dodržování všech micvot je třeba do něj chodit a účastnit se bohoslužeb. Pastýři nemohou těmto závazkům dostát a stávají se skupinou při okraji společnosti.

1. 3. 1. Pastýř- člověk

„Podle Jana zahajuje řeč dobrého pastýře éru církve. Ježíš přijímá slepého od narození, vyhnaného ze synagogy nehodnými vůdci Izraele. Po Zmrtvýchvstání předává Petrovi poslání pást celou církev (21, 16). Jiní „pastýři“ (Ef 4, 11), „starší“ a „představení“ (dosl. episkopei; 1P 5, 1- 3; Sk 20, 28), dostávají úkol bdít nad církvemi. Mají po vzoru Pána hledat zbloudilé ovce (Mt 18, 12) a chránit je proti dravým vlkům, rozhánějícím stádo, totiž proti falešným učitelům, kteří svádějí k bludu (Sk 20, 28). Titul „pastýř“ ve spojení s tím, co je o pastýřích řečeno ve Starém zákoně, určuje jejich povinnosti. Nový zákon některé vyjmenovává: pastýř má bdít nad stádem s láskou, nezištně (srv Ez 34, 2) má mu být vzorem, chce-li si zasloužit „odměnu nejvyššího pastýře“ (1P 5, 3).“³⁴

³² Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 315.

³³ Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stáde. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 136.

³⁴ Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 316.

Řeč o dobrém pastýři můžeme vnímat jak z pozice otázky pastýř- člověk, tak pastýř – Ježíš Kristus. Proto se mohou v této kapitole jisté nuance stírat. Člověk pastýř je vzorem, který nám pomáhá o Kristu mluvit. Na druhou stranu je Ježíš vzorem chování pro pastýře oveček i lidí. Pastýř v Novém zákoně je stejný jako ve Starém, má stejné problémy a stejně těžký život. Možná je jeho život ztížený tím, v jaké sociální vrstvě se nachází. Že je vyvržen mimo. Přesto je stále tím, ke komu mají ovečky plnou důvěru. Proto se mu dostane cti, že v J 10 je právě obraz pastýře brán jako metafora vztahu Ježíše a lidí.

Profesor Sázava rovněž poukazuje na fakt, že „dobrý pastýř bývá bohužel na výtvarných plátnech i v pietisticky laděných promluvách podáván jako idylka s modrou oblohou, bílými obláčky na ní s bělostnými, ani trochu neumazanými ovečkami, které odpočívají ve stádečku Pánem- pastýřem ochraňovaném. Z mnoha zmíněných obrazů i kázání vymizelo upozornění na to, že ten pastýř tam u stáda není kvůli své rekreaci na ekologicky čistém venkovském vzduchu, nýbrž proto, aby stádo chránil, bojoval za každou ovečku v něm, a to až do obětování vlastního zdraví a života. Dobrý pastýř je ten, kdo je zobrazen jak hrozně unavený, ale vnitřně šťasten, nese na svých ramenou zbloudilou nebo zraněnou ovci.“³⁵

Obrazu pastýře bývá také využito, jak již víme, pokud se mluví o kněžství. V Matoušovi 9, 36- 38 je popsáno, jak Kristus přesouvá pastýřskou funkci i na své apoštoly. Pastýřské poslání předává Ježíš učedníkům také v Janovi, „Pas mé ovce!“, říká Petrovi po svém vzkříšení (J 21, 15- 19). Odtud pak vychází poslání kněží křesťanských církví jako duchovních pastýřů věřících.“³⁶

Nicméně pokud provedeme komparaci využití titulu kněz v Novém zákoně, vidíme, že se pro vyslance Ježíše nepoužívají. V Novém zákoně se termín kněz využívá v souvislosti se zástupci velerady ve spojení přední kněží a farizeové. Velerada měla 72 členů. V čele byl velekněz. Ostatní byli starší, učitelé zákona či spolupracovníci velekněze. Velekněz byl potvrzován Římem každý rok, centrem byl do roku 70 jeruzalémský chrám. Z Nového zákona je známo, že velekněz měl k dispozici vlastní „policii“, která dohlížela na dodržování kultu tak, jak nařizoval velekněz. Projevila se při zatýkání Ježíše Krista.

Termín kněz je v Novém zákoně spíše negativní, až Ježíšovo velekněžství, které se objevuje v pavlovských listech a ve Zjevení, vše překonává. Otázka kněžství byla stále po

---

³⁵ Sázava, Z. *Evangelista Jan, Dobrý pastýř a my- ovečky. Blahoslav 1999. Kalendář církve československé husitské. Praha: Blahoslav, 1999, str. 85.*

³⁶ Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury. Praha: Ewa edition, 1992, str. 170.*

vzoru Starého zákona spjata s obětními praktikami, jelikož se Ježíš Kristus obětoval za nás, za vás, za mě, za všechny, za bezbožné, pro hřích, pro nás, pro vás, pro naše přestoupení a pro našeho bratra, není obětní praxe nutná. Bůh Kristem smiřuje svět sám se sebou, „Neboť v Kristu Bůh usmířil svět se sebou. Nepočítá lidem jejich provinění a nám uložil zvěstovat toto smíření“³⁷ (2K 5, 19). Zde se naplňuje bohoslužebná praxe Starého zákona, kdy na každý hřích byla záplatou obět'. Ježíš se stává jedinou pravou náplastí na naše viny, díky své lásce k nám.

1. 3. 2. Pastýř- Ježíš Kristus

Jak jsem poznamenala výše, obraz pastýře a stáda se stává metaforickým vyjádřením vztahu Ježíše a lidí, respektive k nově vznikající církvi. Opět nejobsáhleji máme tento motiv rozpracován v J 10. Jedná se o Janův obraz Dobrého pastýře a jeho stáda. „Hlavní myšlenka, na kterou nás J 10 uvádí, je naprostá závislost stáda na osobě, hlasu a dílu Ježíše jakožto Dobrého Pastýře.“³⁸ Hned první přirovnání, které vypráví Ježíš (J 10, 1- 6), nám ukazuje, že jediným pravým pastýřem, kterého ovce dobře znají a kterého poslechnou, je právě Ježíš Kristus, on vchází dveřmi a svým stádem je poznán. Ovečky dobře poznají, kdo je jejich pravý pastýř. V J 10 je postavení Ježíše dále umocňováno opětovným kontrastem s jeho temnými protějšky, se zloději a lotry (verše 1 a 8) a námezdníky (verše 12- 13). Toto srovnání jsme mohli vidět i ve Starém zákoně, jakožto předzvěst eschatologického rozměru pastýře mesiáše. Za zloději, lotry či námezdníky můžeme vidět buď farizeje či gnostické učitele nebo politické mesiáše, či lidi, kteří se starají jen o své blaho a finanční uspokojení a svému stádu nevěnují pravou a láskyplnou péči. „Kontrastem k tomu vynikne oddanost Dobrého pastýře, který je hotov položit svůj život za ovce. Autorita Ježíše jako dobrého pastýře není uložena z vnějšku, není to cizí moc nebo těžké břímě, je založena na jeho sebeobětující lásce.“³⁹ Zde se nám plně začíná vyjevovat naplno rozměr trpícího mesiáše, který jsem již naznačila v kapitole ze Starého zákona. „Janovo svědectví zde chce sdělit o Ježíši Kristu –

---

³⁷ Bible, Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1998, str. 172.

³⁸ Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 138.

³⁹ Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 138.

pastýři to, že sice umírá pro své učedníky, ovšem svůj život za ně položený nakonec znovu získává od Otce, s nímž je v nejužší jednotě.⁴⁰

Dobrym pastýřem je myšleno, že Ježíš je „skutečný, pravý pastýř, jenž jediný má právo nazývat se pastýřem. Myslí tu především na odpuzující příklad těch, kteří se lidu vydávali za pastýře (J 10, 8, sr. Mt 9, 36), možná však i na hellenistická pastýřská božstva (Attise, Anubise, Dionysa, a Herma- „bude jedno stádo a jeden pastýř“ J 10, 16).⁴¹ Obraz dobrého pastýře „znamená velmi mnoho: blízký, osobní vztah mezi ním a každým jeho následovníkem, naprosté bezpečí, které v něm mají, jeho poučení, vedení, jeho stálou přítomnost, jeho nevyčerpatelnou péči, jeho život „položený za ovce“.⁴² To vše nám chce sdělit, že Ježíš, Bůh, není vzdáleným bohem, který své věřící jen z povzdálí sleduje, naopak on se o nás stará. Vstupuje s námi do osobního vztahu já - Ty. Hospodin není nadzemským bohem, jenž byl přítomen při aktu stvoření a dále ho jeho osud nezajímá. On s námi vstupuje do vztahu, vede s námi dialog a zajímá se o nás. Zná nás jménem. Z magického hlediska tím prokazuje, jakou má nad námi moc, kterou neustále uplatňuje v rámci své péče o nás.

Zdeněk Sázava v textu Evangelista Jan- Dobry pastýř a my- ovečky poukazuje na zajímavost sdělení o Dobrém pastýři. „Je na nich neobvyklé to, že je Ježíš Kristus říká jako charakteristiku sebe samého, takže to zdánlivě vypadá jako vychloubání. Tato věta je z důležité 10. kapitoly Janova evangelia a patří mezi Ježíšovy zjevitelské řeči, jejichž nejvýznamnější složkou jsou tzv. „Já- řeči“, tj. výroky, začínající slovy života „Já jsem“ a doplňované o další údaje, např. „Já jsem dobrý pastýř, já jsem chléb života, já jsem cesta, pravda i život“ aj.⁴³

Evangelista Marek píše v 6, 34 „když Ježíš vystoupil, uviděl velký zástup a bylo mu jich líto, protože byli jako ovce bez pastýře. I začal je učit mnohým věcem.“⁴⁴ Profesor Souček poukazuje na skutečnost, že se nejedná o pouhou přechodovou formuli k nasycení pěti tisíc, ale že z narážek na Nu 27, 17 1Kr 22, 17 a Ez 34, 23 „máme pochopit, že pravý mesiášský Pastýř a Král je skrytě, ale skutečně mezi námi v osobě a činech Ježíšových.

---

⁴⁰ Sázava, Z. Evangelista Jan, Dobry pastýř a my- ovečky. *Blahoslav 1999*. Kalendář církve československé husitské. Praha: Blahoslav, 1999, str. 85.

⁴¹ Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

⁴² Alexandrovi, D. a T. a kol., *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2004, str. 633.

⁴³ Sázava, Z. Evangelista Jan, Dobry pastýř a my- ovečky. *Blahoslav 1999*. Kalendář církve československé husitské. Praha: Blahoslav, 1999, str. 85.

⁴⁴ *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 2001, str. 1519.

V tomto světle máme v následujícím sycení zástupů vidět eschatologický a mesiášský hod.⁴⁵ Opět je zde vidět návaznost na Starý zákon.

Evangelista Matouš uvádí v 9, 36- 38 „Když viděl zástupy, bylo mu jich líto, protože byli vysílení a skleslí jako ovce bez pastýře. Tehdy řekl svým učedníkům: „Žeň je velká, dělníků málo. Proste proto Pána žně, ať vyšle dělníky na svou žeň!“⁴⁶ Zde vidíme, že Matouš přesouvá poslání pastýře i na učedníky. „Je to příkladem dobře známého sklonu Mt zdůrazňovati ekklesiologický dosah christologických motivů.“⁴⁷ Souček dále poukazuje, že v obou evangeliích se poslání pastýřů nejprve vztahuje pouze k lidu izraelskému, později však v příběhu o kananejské ženě Ježíš překračuje toto určení a rozšiřuje ho i na pohany.

V návaznosti na podobenství o ztracené ovci (Mt 18, 10- 14 a L 15, 1- 7) se jeví další podoba poslání pastýře Ježíše Krista, který vyhledává zbloudilé ovce a z jejich nálezu se velice raduje. Zajímavé je, že tímto podobenstvím vlastně Ježíš odstraňuje předsudky, které naznačují, že jediný z koho se může Bůh radovat, je člověk žijící „správně“ nebo obecně ten, kdo je izraelita, žijící přesně podle všech micvot. V podobenstvích však nacházíme opak. „Pravím vám, že právě tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.“⁴⁸ „V tomto světle se pastýř, hledající ztracené ovce, jeví jakožto od Boha ustanovený Spasitel, který svým dílem tvoří nový lid Boží. Tímto způsobem Lukášovo zařazení tohoto podobenství otevírá cestu k univerzalistickému pochopení stádce pravého Pastýře.“⁴⁹

„V Novém zákoně při líčení Ježíšova narození evangelista Matouš připomíná Micheášova proroctví, že z Betléma vyjde pastýř, který bude pást Boží stádo (Izrael) (Mt 2, 6; Mi 5, 1).“⁵⁰ Milosrdenství Ježíšovo „z něj činí pastýře, o kterém mluvil Mojžíš (Nu 27, 17) a který přichází na pomoc ovčím bez pastýře (Mt 9, 36; Mk 6, 34). Ježíš prohlašuje sám o sobě, že přichází hledat ztracené ovce domu Izraelova (Mt 15, 24; 10, 6; L 19, 10).“⁵¹

„Třikrát za sebou se v podobenství mluví o ztrátě a nalezení, když Lukáš (15) chce postihnout Boží milosrdenství: podobenství o ztracené ovci, o ztraceném penízi a o marnotratném (ztraceném) synovi. Ježíš je přirovnáván k dobrému pastýři, který vezme na

---

⁴⁵ Souček, J. B., Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 136.

⁴⁶ *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 2001, str. 1519.

⁴⁷ Souček, J. B., Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 136.

⁴⁸ *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 2001, str. 1568, (L 15, 7).

⁴⁹ Souček, J. B. Dobrý pastýř a jeho stádce. *Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956, str. 137.

⁵⁰ Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992, str. 170.

⁵¹ Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, str. 315.

ramena ztracenou ovci a přinese ji domů. Obrat přešel do běžného jazyka a „zbloudilá ovce“ je člověk na špatné cestě.⁵²

Ježíšova péče nepatří pouze židovskému národu. Jak se dozvídáme v J 10, 16 „Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést. Uslyší můj hlas a bude jedno stádo, jeden pastýř.“⁵³ Ježíš se chce starat o všechny národy, sjednocené pod „jednoho pastýře“.

„Je příznačné pro starou církev (poapoštolskou), že se v ní nejvíc ujalo poslání Ježíše Krista jako pastýře. Svědčí o tom nejen spisek Pastýř Hermův, jenž se málem dostal do sbírky knih Nového zákona, ale i mnohé nástěnné kresby v katakombách, na kališích, lampách a prstenech, na stěnách domů, na destičkách a sarkofágách. Víra v dobrého Pastýře byla stručným vyznáním této církve.“⁵⁴

---

⁵² Fouilloux, D. a kol., *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992, str. 170.

⁵³ *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 2001, str. 1602.

⁵⁴ Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992, str. 596.

2. Pojetí pastýře v současnosti (ČR)

2.1. Základní linie pohledu

„Slova pastýř se užívá k označení kněze pověřeného duchovním vedením místního křesťanského společenství. Od latinských výrazů užitých v tomto významu pocházejí označení *pastorace* neboli *pastorační služba* pro činnost křesťanských duchovních ve společenství svěřených jejich péči a v mnoha křesťanských církvích též užívání titulu *pastor* pro duchovní, kteří tuto autoritu vykonávají.“⁵⁵ Pastýř je používán, jak jsem již poukázala, pro osobu vykonávající službu nad svými ovečkami již od dob Nového zákona, kdy jsou ústy Ježíše Krista pověřeni apoštolové k pasení ovcí a šíření slova Božího.

„Jako „ovečky“ jsou někdy označováni věřící svěřeni duchovní péči kněze (neboli metaforicky „pastýře“). Tento poněkud zastaralý výraz se v profánní mluvě užívá někdy s ironickým nádechem.“⁵⁶

Současný stav v Čechách v oblasti *pastorace* a *pastorační teologie* je poměrně srozumitelně a přehledně popsán v knize *Úkoly pastorační činnosti církve a pastorální teologie v Českých zemích*. Toto dílo poukazuje na fakt, že v Čechách panuje jakási obecná nedůvěra k instituci církve, dochází k rozčarování, že po pádu komunismu nenastal v církvi ideální stav. Objevují se nové a nové problémy týkající se nedostatku vzdělaných církevních pracovníků, chybí serióznost a mění se mládež. Prioritou zůstává v oblasti *pastoračního působení* rozvoj toho, co je pozitivní, zařadit komplexnější péči o člověka, pracovat i v oblastech, které nejsou pro církve tradiční, rozvíjet se a růst spolu se společností, komunikovat uvnitř i vně církve⁵⁷ a reagovat na dobové potřeby a problémy.

Pastýřská služba navazuje na biblické texty, pouze se její obsah mění s dobou. Je nutné, aby církve obecně dokázaly odpovídat na otázky moderních lidí a zároveň neztratily svoji jedinečnost a tradici.

Je důležité si uvědomit, že význam pastýře si každá církev přizpůsobuje dle své vlastní jedinečné pravdy.

---

⁵⁵ Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992, str. 170.

⁵⁶ Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992, str. 170.

⁵⁷ Viz Ambros, P. a kol. *Úkoly pastorační činnosti církve a pastorální teologie v Českých zemích*. Velehrad: Refugium Velehrad- Roma, 1997, str. 41- 42.

Duchovní, farář, kazatel, kněz, pastor to jsou všechno označení pastýře lidských oveček. Obecně by na duchovního měly být kladeny vysoké nároky, měl by těžit ze své zkušenosti. Má vést svou obec, promlouvat k ní a zvěstovat slovo Boží. Má na svých bedrech kompletní duchovní péči od bohoslužby, dokumentace, charitativní péče, vyučování, misie, správy majetku a někdy například i vedení hudebního sboru. Šikovný a chytrý farář však ví, že ve sboru není sám a umí si vybrat a dostatečně kvalitně připravit lidi, kteří mu s jeho úkolem pomůžou.

Poimenika je obor, který se zabývá „pastýřováním“. Jedná se o samostatné odvětví praktické teologie. Přímou zkoumá teorii křesťanské péče o duši. Zabývá se cílem, prostředky, metodami a předpoklady péče.

Teoretickým mostem mezi církví a teologií je praktická teologie. Jak jsem již zmínila, tento obor pomáhá v péči o duše. Zabývá se praktickou aplikací teologie, jejím nejlepším možným způsobem zvěstování a interpretace. „Praktická teologie je smysluplná soustava úvah o tom, jak by církev měla spět ke svému správnému sebepochopení a jak by se měla ujímat svých základních úkolů. Proto stojí pod její péčí a kontrolou křesťanská činnost liturgická (bohoslužebná), homiletická (kazatelská), poimenická (duchovní péče), katechetická (výchova a výuka), kybernetická (správa církve) a právní, diakonická (služba), misionářská atd.“⁵⁸ Dle názoru profesora Salajky, s nímž se plně ztotožňuji, je praktická teologie velice důležitým oborem a nikoli podřadným, jak je někdy vnímána. Pomáhá dotvářet zvěstný charakter církve.

Pro ucelenější náhled na situace si blíže představíme historii pastorače, vývoj kněžství a pastýřskou péči.

2. 1. 1. Historie pastorače

Slova pastýř a stádo jsou pro dnešního člověka vzdálená. Jak jsme si ukázali, pocházejí z pastýřských kultur Orientu. Pokud shrneme nejdůležitější body z biblického průřezu, můžeme říci, že se pastorače a pastýřství začíná vyvíjet od věrného Hospodina pastýře, který na nás promlouvá skrz 23 žalm, přes dobrého pastýře Ježíše Krista, který přesouvá pastýřskou službu na své učedníky.

---

⁵⁸ Salajka, M. Rozhovory o duchovní práci v církvi. Praha: Blahoslav, 1977, str. 8.

Když se zvýšil počet učedníků, bylo nutné, aby byla skupina nějak řízena či opečovávána, neboť „společenství nestruturované, tedy bez rozdělení rolí a společenství, které nevymezuje a nehájí svou identitu, prostě neobstojí.“⁵⁹

Pastýřská péče v sobě od dob prvotní církve zahrnovala péči o duši, péči o celistvost církevních obcí, péči o sociálně potřebné, starost o politické záležitosti a později o charitu. Všechny tyto typy péče v církvi přetrvaly až do dnešní doby. Preference jednotlivých typů pastýřské péče jsou dány nejen vnitřními církevními potřebami, ale také potřebami samotného lidstva. Můžeme tedy říci, že jednotlivé preference se měnily v závislosti na historickém i filosofickém vývoji společnosti.

Základním úkolem církve vůči světu dnes „je bezesporu hlásat evangelium všemu stvoření a být Kristu svědky. Pokračovat určitým způsobem v jeho díle. Hlavním úkolem pastorální teologie dnes jsou tedy hledání východisek pro ožívování víry křesťanů v té kulturní oblasti a hledání orientace pro službu světu. Tato služba nemůže mít v žádném případě podobu světského panování.“⁶⁰

2. 1. 2. Vývoj kněžství

Při popisu vzniku církve „si všímáme samozřejmosti, s jakou evangelisté (zvláště Marek a Matouš) vidí zárodek pozdější církve v kruhu Ježíšových dvanácti učedníků. Historickým pozadím tohoto postupu je okolnost, že autorita Dvanácti v církvi prvních desetiletí byla značná a vzorová. Ale hlubším teologickým důvodem bylo přesvědčení, že církev je společenstvím osobní vazby na Ježíše, jeho „následovníky“ – a v tomto smyslu opravdu „církvi Ježíše Krista“.“⁶¹ Filipi i Kaňa poukazují na skutečnost, že v prvním století církve převládala nejvíce autorita apoštolů, kteří na sebe vzali poslání pastýřů. Postavy apoštolů byly natolik zbožňovány, že vznikaly různé apokryfní skutky apoštolské, které popisují apoštoly jako stvoření téměř božská s neuvěřitelnou škálou zázraků. „Jako

---

⁵⁹ Opatrný A. *Pastorační situace u nás*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, str. 5.

⁶⁰ Viz Opatrný A. *Pastorační situace u nás*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, str. 19.

⁶¹ Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 27.

bezprostřední svědkové Ježíšova vystoupení přenesli a transformovali impuls jeho poslání do nově vznikajícího společenství a tím vytvořili most mezi Ježíšem a církví.⁶²

O struktuře prvotní církve existují jen nepřímé doklady. Je jisté, že křesťané Nového zákona nebyli jednotní ve všech eklesiologických bodech. Profesor Filipi však poukazuje na fakt, že jakýmsi spojníkem mezi křesťany byl jediný křest, eucharistické společenství a dále víra ve vzkříšení Ježíše Krista.

„Autorita pozdějších biskupů v katolické a později i pravoslavné tradici velmi zásadně vycházela právě z tzv. apoštolské posloupnosti. Jsou na ni navázány další důležité skutečnosti života církve, jako je platnost svátostí, hierarchický princip autority apod.“⁶³ Přesun hlavní odpovědnosti na hlavy biskupů se odehrál ve 2. století. Již z této doby pochází vkládání rukou na hlavu svěceného biskupa již vysvěceným biskupem, jako jeho ordinace do úřadu. Tento rituál přežil až do dnešní doby. Symbolizuje řetězec od apoštolů po dnešní biskupy. Nicméně aby svěcení získalo platnost, musel biskup žít ve společenství s ostatními, již vysvěcenými biskupy.

První staletí církevních dějin jsou určitý ideál. Církev žila jako jednotné společenství. Až v roce 1054 dochází k rozkolu a velkému schizmatu mezi západem a východem. Od té doby se církve rozdělily a samostatně prošly vývojem.

2. 1. 3. Pastýřská péče

„Kázání a pastýřská péče člověku pomáhají zakotvit život ve víře v Krista a v jeho těle, církvi. Pomáhají mu podřízovat celý život v Kristově vládě, žít v poslušnosti jeho vůle a vyhlížet příchod jeho království a tak odevzdat celý život do božích rukou“⁶⁴. Pastýřskou péči můžeme definovat slovy Josefa Smolíka „jako službu k víře.“⁶⁵

Pastýřská péče pomáhá společnosti v mnoha různých aspektech. Nezastává pouze misijní službu, snaží se o komplexní léčbu společnosti od patologických jevů. Pomáhá tam, kde dochází možnosti nápravy.

---

⁶² Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 53.

⁶³ Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008, str. 8.

⁶⁴ Smolík, J. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991, str. 5.

⁶⁵ Smolík, J. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991, str. 5.

„Co se týká těch, které ke své službě povolal sám Ježíš, samotní evangelisté rozlišují mezi apoštoly a učedníky.“⁶⁶ Zde vidíme, že existují různé cesty, jak sloužit Hospodinu. Jiří Kaňa vysvětluje rozdíl mezi povoláním apoštolů a jáhnů následně. „Je-li povolání apoštola iniciováno „shora“, pak platí, že počet ani kvalitu povolaných nemůže ovlivňovat bezprostředně a přímo církev.“⁶⁷ Oproti tomu „je-li povolání jáhna iniciováno „zdola“, pak platí, že počet i kvalita jáhnů odpovídá jednak potřebám místního společenství a jednak existenci mužů osvědčených ve službě.“⁶⁸

Společnost od církve očekává, že bude určitým garantem morální hodnoty a zároveň se bude svým vlastním způsobem podílet na jejich vyučování. Tento proces by mělo zkvalitnit a prohloubit život vyučovaného, mělo by mu pomoci najít morální hranice a zakotvit jeho svědomí do společensky i individuálně prospěšných hodnot. Měl by vštípit základní morální hodnoty. Nicméně vyučování samo o sobě člověka nenaučí věřit. Víra je milost a bez milosti Boží nelze uvěřit. Ten, kdo na sebe bere úkol zvěstování, prožívá úkol nejautentičtější, zároveň je však ohrožen největším rozčarováním či vyhořením. Obsahem pastorační práce by proto měly být „společné modlitby, vyučování dospělých a to nejen k přijetí svátostí, charitativní práce a v neposlední řadě i určitý společenský život, který patří k normálnímu životu ve svobodné společnosti“⁶⁹. Dalšími úkoly by měly být „péče o výchovu a další růst spolupracovníků, bez nichž nemůže žádná farnost dost dobře žít“⁷⁰.

Církev by do budoucna měla dbát na to, aby byla výchova bohoslovců moderní a směřovala k současným problémům společnosti, dále by se měla zvýšit vzdělanost pastoračních pracovníků a pomocníků ve farnosti, renovace pastorační péče tak, aby odpovídala na tíživé potřeby společnosti.⁷¹ Církev by se, dle mého názoru, neměla bránit spolupráci s vědními obory, jako je psychologie, filosofie a sociologie. Měla by umět vycházet lidem vstříc, nezavírat oči před problémy, které by se jí příliš nehodily, ale otevřeně o nich diskutovat. Mám tím na mysli např. téma sexuality, homosexuality, interrupcí nebo např. společného soužití nesezdaných párů.

Pastýřská služba v sobě nese poznatky mnoha vědních oborů. Měla by být znovu a znovu aktualizována, stejně jako jsou přinášeny nové a nové poznatky příbuzných oborů.

---

⁶⁶ Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008, str. 26.

⁶⁷ Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008, str. 29.

⁶⁸ Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008, str. 32.

⁶⁹ Opatrný A. *Pastorační situace u nás*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, str. 77.

⁷⁰ tamtéž

⁷¹ Viz Opatrný A. *Pastorační situace u nás*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, str. 79- 80.

Pokud se někdo stane pastýřem, ať je z jakékoli církve, měl by mít možnost se neustále vzdělávat a doplňovat si vědecké znalosti právě z hraničních a interdisciplinárních oborů. Nesmíme zapomínat, že pastýř je v neustálém kontaktu s lidmi a veškeré činnosti vázané na pomoc a práci s lidmi, jsou nesmírně zátěžové. Pastýř by proto měl mít možnost uchýlit se ke svému vlastnímu pastýři a samozřejmě by za sebou měl cítit neustálou podporu ze strany církve.

Každá církev na pojetí pastýře nahlíží jinak, v následujících kapitolách se pokusím jejich náhled přiblížit.

2. 2. Římskokatolická církev

Podle katolického webu <http://www.cormier.cz/duchpas.htm> je pastýř ten, kdo v Církvi pečuje o duše. Duchovně je vede a stará se o ně, přijímá za ně odpovědnost. „Takový je úkol Mých apoštolů, které si volím a posílám do celého světa hlásat radostnou zvěst o spáse. Apoštolové si ustanovují nástupce, a to jsou biskupové. Ti jediní jsou skutečnými pastýři Mé Církve, pokud odhlížíš od toho, že jediným vlastním Velepastýřem obecné Církve jsem, který jsem, neboť „dříve než se Abraham narodil, já jsem“ (Jan 8,58), a „já a Otec jsme jedno“ (Jan 10,30).“⁷² Zde se nám vyjevuje rozdíl římskokatolické církve, oproti husitské i evangelické, pravými pastýři jsou zde jen biskupové, nikoli běžní faráři.

„V podání apoštolů je obsaženo všechno, co Božímu lidu prospívá k svatému životu a k růstu víry. A tak církev ve své nauce, životě a bohoslužbě zvětňuje a všem pokolením předává všechno, co sama je a v co věří. Tato tradice je vázána na výpovědi, ale je širší a hlubší než tyto výpovědi. Je to tradice živá, protože Bůh v ní pokračuje v dialogu.“⁷³ Výjimečné postavení biskupů je dáno tzv. apoštolskou sukcesí, která vyjadřuje posloupnost biskupů od apoštolů. Vlastně je to garance předávání pravé tradice, pravé víry až do dneška. Direktorium poukazuje na to, že tato tradice není zkosnatělá a naopak je stále oživovaná. Je vázána na dialog mezi Duchem svatým a církví. „Služba slova má představovat Boží zjevení-jednak jak jej předkládá učitelský úřad a jednak jak jej vyjadřuje živé povědomí a víra Božího lidu pod bedlivým dohledem učitelského úřadu. Tak služba slova není čirým a jednoduchým opakováním starobylého učení, ale je jeho věrnou reprodukcí, přizpůsobenou novým problémům a vždy hlouběji chápanou.“⁷⁴ Služebník slova má probouzet živou víru, je to jeho prvotní úkol. Má hlásat poselství spásy, přinášet lidem evangelium. Na prvním místě má stát poznání Ježíše Krista, další úkoly mají být hierarchicky seřazené.

Kněží a jáhni jsou pomocníky biskupů, mají na starosti duše, ale pouze zprostředkovaně. Největší starost leží na biskupech, ale každý kněz je Boží zvláštní pastýř.

Biskup se svým svěcením stává dokonalým. Zároveň se stává dvojím sluhou- Božím a církevním.

Poslání pastýře katolické internetové stránky vystihují takto, „jako pastýř jsi podle Mého velepastýřského vzoru knězem, králem a prorokem. Jako kněz Mi obětuješ ve jménu Mé Církve a Mých ovcí Mou obět' a uděluješ jim Moje svátosti. Jako král laskavě vládneš,

---

⁷² <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁷³ *Všeobecné katechetické direktorium*. Praha: Sekretariát české biskupské konference, 1994, str. 12.

⁷⁴ *Všeobecné katechetické direktorium*. Praha: Sekretariát české biskupské konference, 1994, str. 12.

znáš každou svou ovečku jménem, usměrňuješ, napomínáš, shromažďuješ ovečky v jednotě víry a lásky. Bráníš svobodu Mé Církve proti veřejné moci a může se stát, že při nedostatečnosti nebo ochablosti vlády zastáváš "zástupné" úkoly, jako je vyučování, péče o nemocné, výchova zaostalých dětí atd. Posléze vždy pečuješ o chudé. Jako prorok hlásáš Moje slovo. Jasně odlišuj kněžství od pastýřství! Kněžství ti dává moc obětovat eucharistickou obět' a udělovat svátosti. Netvoří stav dokonalosti. Pastýřství ti dává odpovědnost a úkoly vůči Mému tajemnému Tělu. Tvoříš stav dokonalosti v té míře, v jaké odpovědnosti jsi připoutáván jako pastýř k Mé Církvi.⁷⁵ Zároveň s povinnostmi a autoritou, kterou na sebe pastýř přejímá, na něj vstupuje i závazek ke službě. „Úlohou pastýřů církve není jen ohlašovat a bezprostředně vysvětlovat Božímu lidu poklad víry, který jim je svěřen, ale i autenticky posoudit jeho vyjádření a vysvětlení, která věřící žádají a předkládají, aby se tak při uchovávání, uskutečňování a vyznávání předané víry vytvářel jedinečný soulad biskupů a věřících.“⁷⁶

„Pastýřský úřad Církve je celistvost Mého panování a Mé služby.“⁷⁷ Pastýřský úřad je zde viděn jako dokonalost, zde můžeme vidět pojítka na biblickou zvěst. Měl by v sobě nést všechny služby, kterým může působit a pomáhat lidem. Například služba slova se dá rozdělit na evangelizaci nebo misi, katechezi, liturgickou formu a teologickou formu. Každá oblast pastýřské služby by se dala rozdělit na další podobory.

„Jako kněz se snaž být takovým způsobem v čele lidu, abys nemyslel na své vlastní zájmy, nýbrž na Mé zájmy, a aby ses při společné práci s věřícími ve světě choval mezi nimi jako jejich Mistr, který přichází mezi lidi "ne abych si dal sloužit, nýbrž abych sloužil" (Mt 20,28). Ustanovuji Mou Církev tak, aby lid, který jsem si vyvolil, nebyl nikdy jako ovce bez pastýře. Moje láska jako Dobrého Pastýře tě povzbuzuje, abys jako vůdce a pastýř Mého lidu nasazoval svůj život za své ovce a byl připraven kdykoli přinést i vrcholnou obět'.“⁷⁸

Katolický internetové stránky zabývající se duchovním pastýřstvím rozděluje pastýřskou moc na tři druhy, na moc zákonodárnou, soudní a trestní.

Být pastýřem není o uplatňování pravomocí, ale o krajním sebeodevzdání se potřebám druhých, potřebám Církve. „Tak i tvoje kněžství a oběti jsou duchovní, tedy nejsou jen obrazné. Odpovídají Mému působení v tobě. Místem Mé přítomnosti, chrámem jsi právě ty, trochu lepší, uprostřed shromáždění mnoha ještě horších, kdo jsou ti svěřeni, a spolu s nimi,

⁷⁵ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁷⁶ *Všeobecné katechetické direktorium*. Praha: Sekretariát české biskupské konference, 1994, str. 12.

⁷⁷ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁷⁸ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

tedy duchovní budova, postavená z živých kamenů, kde právě ty přinášíš duchovní oběti. Ozvěnu Mého učení hledej u samých apoštolů. Apoštol Pavel si osvojuje označení "dúlos", otrok; (Řím. 1, Fil. 1,1). Právě tak činí Petr, Jakub, Juda a ostatní (Jak. 1, 2 Petr. 1). Pavel se zdržuje vymáhání nebo uplatňování práv, která mu přísluší. Koná jen své povinnosti v životě vyhrazeném službě. Kdyby se byl odvolával na právo, na autoritu, třeba i obdrženou ode Mne, byla by to bývalo jisté uplatňování sebe. Pavel se chce zapojovat v každém okamžiku do proudu milosti, která je dostatečná (2 Kor 12,9). Pojem autority v Mé Církvi v době od apoštolů do Konstantinova míru zahrnuje tři vlastnosti. Především zdůraznění autority: svatý Hyppolit a po něm i Origenes nazývají biskupa "knížetem". Dále pouto se shromážděním věřících: pro původní křesťany je první skutečností "ecclesia". Znamená to obec, shromáždění či jednotu křesťanů. Konečně charismatický a duchovní ráz: biskupové jsou prvními charismatiky. Biskup je chápán jako "kněz" nebo hlava, a zároveň člověk duchovní, totiž nadaný dary Mého Ducha. Jako takový je volen.⁷⁹

Dvacáté století znamená, ale určitý návrat k lidství. Pastýř by měl otevřít své srdce a naslouchat autoritám i lidem ve sboru. Stát se bratrem věřících. Na druhou stranu se však „přičiň oprostít svou úřední osobnost od příliš osobních a ryze lidských omezení své zvláštní osobitosti a svérázu. Zároveň ponechej, ať zůstane nějakým způsobem povýšena, poctěna odznaky důstojnosti.“⁸⁰ Tak se pastýř musí vypořádat s tím, že jsou na něj kladeny nároky na větší lidskost a zároveň musí dostát důstojnosti svého úřadu, být reprezentantem jeho ctihodnosti. „Hlavní potíž v současném duchovním pastýřství není ani tak v početném nedostatku Mých zvláštních duchovních pastýřů na základě svěcení v Mé obecné Církvi, nýbrž přehlížení a nedostatečném využívání všeobecného pastýřství na základě křestního přivtělení ke Mně, a tedy hlavně v neuvěřitelném promarnění plýtvání lidskými schopnostmi a možnostmi Mých bratří a sester.“⁸¹ Zde katolické internetové stránky zabývající se duchovním pastýřstvím, dle mého názoru, kritizuje neobjektivní ulpívání na jediné autoritě a to biskupovi, či faráři. Vždyť mnozí laici se sami dokážou vzdělávat tak, že mohou svými znalostmi faráři konkurovat. Na druhou stranu nesmíme zapomenout, že nemají kněžské svěcení, které umožňuje prohloubený vztah k Bohu, respektive výjimečný vztah a autoritativní vztah k laikovi.

---

⁷⁹ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁸⁰ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁸¹ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

Další rozdíl oproti evangelické a husitské církvi je nutnost celibátu pro pastýře, nejen pro biskupy, ale i pro kněze. Celibát je, jak píše Jiří Kaňa, celoživotním zasvěcením Ježíši Kristu. „Duchovní pastýř měl být svým životem zasvěcený Kristu i církvi a harmonicky oscilovat v tomto osobním a společenském rozměru.“⁸² Nicméně v dnešní době došlo k většímu zdůraznění vztahu k Ježíši Kristu na úkor vztahu k církvi. „Církevní společenství je vnímáno spíše jako „stádo“, jako cíl kněžské péče. Často se uvádí, že kněz je zasvěcen Kristu proto, aby mohl naplno sloužit lidem. To vše je pravda ovšem částečná. Správnější by bylo dodat, že kněz je zasvěcen také církvi, z ní žije, aby mohl lépe sloužit Kristu.“⁸³ Zde je vidět v jaké situaci se nachází římskokatolické pastýřství. Osciluje mezi dvěma hroty šípů, mezi vyhověním moderním požadavkům a potřebám a zakotveností v zkostnatělých vazbách.

„Moje Církev má vůdce, pastýře, Mne, tvého Bratra a Spasitele (Jn 10).“⁸⁴ Zde se katolické internetové stránky zabývající se duchovním pastýřstvím odvolává na pastýřské řeči v Janově evangeliu. Jak jsme si již ukázala, jedná se o jednu z nejdůležitějších částí Bible mluvící o pastýři. Tento verš odkazuje, že stejně nejvyšším pastýřem je Bůh. On je dokonalý a vede své ovečky shromážděné ve jménu Ježíše Krista.

„Církev je společenství, mimo které hrozí zánik a smrt. Je jedna, protože má jednoho pastýře.“⁸⁵ Člověk se stává pastýřem jen z Boží milosti. K povolání pastýře je člověk veden jak Duchem Svatým, tak tím jak postupuje v hierarchii Církve. „Pastýřské poslání v Církvi zahrnuje úkol vládnout, řídit, spravovat, udržovat pokoj, chránit před nepřítelem. Vyžaduje to nejen panovat nad získaným a ovládaným, nýbrž především sloužit stádu jeho řádnou správou, udržováním, obnovou a rozšiřováním. Zatímco tvoje služba se zakládá spíše ve vnitřních, nábožensko mravních důvodech, tvoje panování se opírá spíše o úředně zavedené pilíře.“⁸⁶ Duchovní pastýřství by se nemělo omezovat pouze na působení v Církvi, ale také ve státě, v mezinárodním společenství, v hospodářství apod. Prostě působit všude tam, kde žijí lidé. Pro pastýřské působení je nutné kněžské svěcení. Je to svátost ke spasení nutná.

---

⁸² Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008, str. 9.

⁸³ Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008, str. 9

⁸⁴ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁸⁵ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

⁸⁶ <http://www.cormier.cz/duchpas.htm>

2. 3. Českobratrská církev evangelická

Ustanovení pro pastýřskou službu v Českobratrské církvi evangelické (dále jen ČCE) se nacházejí v Řádu pastýřské služby. Velkou osobností evangelické církve byl profesor Josef Smolík, který se mimo jiné zabýval pastýřskou péčí. Sám byl farářem a měl tedy s praktickou stránkou života pastýře hluboké zkušenosti. Jak jsem již výše zmínila, profesor Smolík pojímá pastýřskou péči jako službu k víře. Právě skrze víru se stává pastýřská péče unikátní. „Je nepochybné, že služba k víře se děje na prvním místě při zvěstování božího slova v kázání. Stále víc se však přesvědčujeme, že Duch svatý nežívá k vzniku, ujasnění a upevnění víry jen institucionalizované kázání, - nejednou pro hříchy církve instituční kazatelnu opouští, nýbrž i další formy práce. Tyto formy pomáhají, aby kázání získalo na ozvučnosti, kterou bez nich do značné míry ztratilo.“⁸⁷ Zde profesor Smolík naráží na podstatný fakt, ne vždy se totiž člověk poprvé potká s Bohem právě při kázání. Naopak mnohdy je toto setkání náhodné a mimo jakoukoli církevní instituci. Je možné se na tuto tezi podívat z jiného pohledu. Křesťan o své víře vypovídá službou. Služba nemusí být jen pomocí slova, ale i činy a vůbec způsobem, jakým jedinec žije. Pak může nejen pomocí kázání probouzet víru v druhých. Domnívám se, že tím, jak pastýř prožívá službu nejen v teoretickém, ale i praktickém rámci, obohacuje své svědectví.

Současný platný Řád pastýřské služby byl ustanoven na 31. synodu ČCE při svém prvním zasedání dne 23. 5. 2003. Platnosti nabyl dne 18. 6. 2003. Je rozdělen do sedmnácti článků a pěti oddílů, které se podrobně vyjadřují k různým oblastem pastýřské profese. Jedná se nejprve o preambuli a dále o oddíly A. Pastýřská služba ve sboru a církvi, B. Pastýřská služba a kázeň mezi členy farního sboru, C. Pastýřská služba v seniorátním a v povšechném sboru, D. Kázeň v seniorátním a v povšechném sboru a oddíl E. Přejícná a závěrečná ustanovení.

V preambuli se ustanovuje poslání ČCE a jejích členů. Tímto posláním je „oslavovat Pána slovem i životem. V obecnství sborů se toto poslání projevuje i spolužitím v řádu a kázni podle Písma.“⁸⁸ Aby naplnila slova Písma a tradici reformačních otců je položen důraz na pastýřskou péči. „Zvěstné, katechetické i pastorační působení (t.j. pastorační péči), jež by vedlo členy i pracovníky církve k vyznavačskému životu, očekává církev od všech pracovníků ČCE, kazatelů i starších, ordinovaných i neordinovaných.“⁸⁹

---

⁸⁷ Smolík, J. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991, str. 80.

⁸⁸ <http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rps.htm>

⁸⁹ <http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rps.htm>

Oddíl A. se zabývá pastýřskou péčí. „Církev od svých členů očekává, že budou žít v duchu Kristově podle rad a přikázání Písem a že budou vzájemně o sebe pečovat ve smyslu církevního zřízení a Řádu sborového života.“⁹⁰ Každý ve sboru má svůj pastýřský úkol. Starat se o rozvoj sboru, v lásce se vzájemně doplňovat a doučovat. „Pastýřská péče jako služba k víře a k životu z víry je nezbytně se sborem Kristova lidu. Sbor je její předpoklad, východisko, zdroj i nositel.“⁹¹ Sbor je garantem víry, je rodinou, ve které by se člověk neměl ztratit a které může plně důvěřovat. Profesor Smolík poukazuje na fakt, že úplné odtržení vztahu ke Kristu od sboru pouze k individualitě, není správné. V trpícím bližním se nám Kristus dává také poznat. Sbor je základem, který jedince podrží, na druhou stranu dává člověku zodpovědnost, kterou má za své blízké. Vzájemně si pomáhají na cestě k Bohu.

„Od kazatelů ČCE očekává, že budou pravdu Písma plně zvěstovat a že sbory povedou ke Kristu nejen učením, ale i svědectvím svého příkladného, Bohu věrného křesťanského života; že budou plnit kazatelský revers a že budou pečovat o duchovní život ve sborech, kterými jsou povoláni. Kazatelé mají o sebe vzájemně pastýřsky pečovat a bratrsky si pomáhat k poslušnému životu podle Písma.“⁹² Ani kazatelé nejsou osamoceni ve svém pastýřském životě, rovněž potřebují péči a oporu. Vzájemně si pomáhat svůj život prohlubovat a učit se od sebe. Také sbor by měl být pro svého pastýře místem, ve kterém nalézá pochopení a možnost sdílet své pocity. Na druhou stranu zůstává otázkou, zda je možné, aby se farář před svými ovečkami otevřel do všech hlubin, poněvadž na sobě nese autoritu pastýřského úřadu. Pro tuto skutečnost by měl mít možnost setkání s jiným duchovním a církev by měla tato setkání podporovat.

Oddíl B. se týká pastýřská služba a kázně mezi členy farního sboru. „Pastýřská služba a kázeň mezi členy sboru je uložena jmenovitě staršovstvům.“⁹³

Oddíl C. se zabývá pastýřskou službou v seniorátním a v povšechném sboru, zahrnuje v sobě článek o pastýřské službě, pastýřských radách, pravidla činnosti pastýřských rad a provádění pastýřské služby. „Pastýřskou službu vyžadují zvláštní případy, kdy starší či kazatel poruší závazky svého pověření, svým působením porušuje vyznání a učení ČCE vyjádřené v konfesích, jak na ně odkazuje preambule k církevnímu zřízení, při své činnosti nedodrží církevní zřízení a řády a tím ohrožuje vážně sborové a církevní společenství, oslabuje vztah členů k církvi, vyvolává pohoršení ve veřejnosti (např. rozvratem rodiny,

---

⁹⁰ <http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rps.htm>

⁹¹ Smolík, J. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991, str. 17.

⁹² <http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rps.htm>

⁹³ <http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rps.htm>

projevy ziskuchtivosti, pomluvami). Patří sem rovněž případy, kdy kazatel poruší kazatelský revers.⁹⁴

„Pastýřské rady jsou zcela nezávislé na správních orgánech.“⁹⁵ „Církevní pastýřské radě je svěřena pastýřská služba členům synodní rady, ordinovaným učitelům Evangelické teologické fakulty UK z řad členů ČCE, tajemníkům synodní rady, kazatelům povšechného sboru, účastníkům vikariátu, bohoslovcům ČCE a zaměstnancům zvláštních zařízení církevní služby zřízených povšechným sborem. Projednává i případy, které jí byly postoupeny seniorátními radami. Rozhoduje též o odvoláních podaných proti rozhodnutím seniorátních pastýřských rad.“⁹⁶

Oddíl D. se týká kázně v seniorátním a v povšechném sboru. Obsahuje článek o řízení a rozhodnutí ve věci kázně, opatření ve věcech kázně, odvolání, výkon rozhodnutí, protokol a zpráva o činnosti pastýřské rady, zmírnění opatření ve věcech kázně, promlčení provinění ve věci kázně, zahlazení opatření a náklady.

Oddíl E. se zabývá přechodnými a závěrečnými ustanoveními a je zde obsaženo ustanovení o platnosti řádu.

---

⁹⁴ <http://www.evangnet.cz/cce/czr/rps.htm>

⁹⁵ <http://www.evangnet.cz/cce/czr/rps.htm>

⁹⁶ <http://www.evangnet.cz/cce/czr/rps.htm>

2. 4. Církev československá husitská

Církev Československá husitská (dále jen CČSH) se řídí v pastýřské oblasti Řádem duchovenské služby, „který byl přijat církevním zastupitelstvem konaným ve dnech 8. a 9. 10. 2004 v Praze a vyhlášený v Úředních zprávách č. 2/2004 ze dne 31. 10. 2004. Schválen ve znění novelizace na 4. zasedání VIII. sněmu CČSH 25. 6. 2005 v Praze a vyhlášen v Úředních zprávách č. 4/2005 ze dne 25. 6. 2005 jako prováděcí církevní předpis k Ústavě Církve československé husitské.“⁹⁷

Obecně lze říci, že duchovním pastýře - knězem se kněz CČSH stává svátostí svěcení kněžstva. „Svátost svěcení kněžstva (řec.: hierosyne) je svátost oddělení a posvěcení vhodného kandidáta k duchovenské službě.“⁹⁸ Podle doktora Medka je vhodný kandidát duchovenské služby, ten který je vnitřně povolán Bohem a který má potřebné teologické vzdělání. Medek popisuje formu svátosti svěcení kněžstva takto: „1) liturgické zpěvy, modlitby, čtení Písma a kázání, 2) představení kandidáta biskupovi a shromážděné náboženské obci, 3) otázky biskupa, zkoumající připravenost kandidáta k duchovenské službě, 4) kněžský slib a vyznání víry (krédo), 5) symbolické předání Bible, kalicha a kněžské stoly, 6) poděkování a požehnání.“⁹⁹

V Základech víry Československé církve nacházíme skutečnost, že při svátosti svěcení kněží jsou na hlavu zájemce o svátost vloženy ruce. Obdobný proces je praktikován i v katolické církvi, jak jsem již zmínila výše. „Podmínkou vnitřního povolání a posvěcení kněze je jeho osobní modlitební a myšlenkový zápas o ně nad Písmem svatým i neustálé vnitřní rozněcování milosti, která mu byla dána do rukou.“¹⁰⁰ Opět je to podobné jako v ostatních církvích.

V rámci oddílu o CČSH je také důležité vysvětlit pojem obecné kněžství. „Pojem „obecné kněžství“ vyjadřuje skutečnost, že kněžská služebnost není omezena jako privilegium jen na některý etnický kmen, společenskou třídu, vrstvu nebo rod, jak bylo tomu např. u starozákonního Izraele, ale že svátost kněžského svěcení může zásadně přijmout každý člen církve (muž i žena).“¹⁰¹

---

⁹⁷ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

⁹⁸ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 112.

⁹⁹ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 113.

¹⁰⁰ *Základy víry Československé církve*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1958, str. 99.

¹⁰¹ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 115.

Řád duchovenské služby obsahuje Preambuli a dvě velké kapitoly, které se dále ještě rozdělují, nazývají se Duchovenská služba v Církvi československé husitské a Služební poměr duchovního. Preambuli zde ponechám v plném znění, neboť dle mého názoru nastiňuje pohled, který CČSH ke kněžství a pastýřské službě vůbec zastává.

„Mk 3,13–19, 1 Tm 1,12, 1K 12,4–7

Pravým knězem Božího lidu je obětovaný, vzkříšený a oslavený Ježíš Kristus. Svolává nás a vždy znovu sjednocuje v jedinou, svatou a obecnou církev tak, jak ji založil, když si vyvolil, vyučil a jedinečným posláním pověřil kruh apoštolů. Z jeho milosti je i společenství církve jako společenství svatého kněžstva vyvoleno k obětnímu obecenství v jediné, pravé a provždy dostačující oběti Kristově. Podíl na tomto svěřeném obecném kněžství Kristovy církve je dán každému, kdo byl svátostí křtu vtělen do obecenství Boží církve, ve svátosti večeře Páně se vždy znovu sjednocuje se svým Spasitelem a je upevňován ve víře slyšením slova Božího a přijímáním dalších svátostí. Církev plní své kněžské poslání zvěstovat spásu všem lidem tak, že společně novým životem z Krista slouží světu, aby v něm rostly víra, naděje, láska a pokoj. V tomto společném kněžském díle vykonává církev určité odpovědné kněžské služby, jimiž je celé společenství církve udržováno, upevňováno, k službě světu posilováno a obnovováno. Jsou to služba slovem Božím, služba svátostná a služba pastýřská. Tyto služby církev přenáší na připravené, způsobilé a osvědčené bratry a sestry, a to svátostí svěcení kněžstva (ot. 342 – 347 Základů víry Církve československé husitské).

*Smyslem tohoto řádu je základní uspořádání a propojení těchto služeb v Církvi československé husitské i jejich nasměrování vzhledem k poslání, které nám v tomto čase a světě Pán církve dává.*¹⁰²

Preambule uvádí do následujících dvou částí, které se již prakticky zaobírají vymezením duchovenské služby. Je důležité si povšimnout, jaký důraz klade CČSH na rovnost oveček ve sboru. Je samozřejmé, že kněz, který je svátostně vysvěcen, stojí duchovně o trochu výše. Na druhou stranu i z praktického života vím, že se snaží být lidem blízko a neostýchají se ani debat, které pro ně mohou být svízelné.

První část týkající se duchovenské služby v CČSH začíná vymezením této služby v rámci církve. „Duchovenskou službu v Církvi československé husitské (dále též jen „CČSH“ nebo „církev“) vykonávají církví ustanovení duchovní s kněžským svěcením, dále v omezeném rozsahu duchovní s jáhenským svěcením; na duchovenské službě se podílejí

---

¹⁰² <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

kazatelé, pastorační asistenti a katecheti (dále jen „kazatelé“).¹⁰³ Dále se tato část zabývá vymezením působení faráře. Řád ustanovuje duchovního - farářem jako „člena CČSH, s kněžským svěcením, přijatý do služebního poměru v CČSH působící v příslušném státě, kterému je svěřena do správy konkrétní náboženská obec, v níž má vykonávat službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou. K této službě je vyslán církví po dokončeném úplném teologickém studiu (zakončeném minimálně státní magisterskou zkouškou) svátostí svěcení kněžstva a církevním pověřením.“¹⁰⁴ Církev je povinna se o své faráře starat, nabízet jim supervizi a pomoc při řešení jejich problémů. Vysvěcením není duchovní vypuštěn do světa sám a opuštěný, ale má svou církev, ke které se může vracet.

Povinnosti a práva duchovního jsou zejména „každou neděli a o církevních svátcích sloužit nejméně jedny bohoslužby (podle Bohoslužebného řádu CČSH) s kázáním zpravidla podle kazatelského cyklu; organizovat a službou zabezpečovat další bohoslužebná střediska v rámci dané náboženské obce; vést pobožnosti, zejména adventní, postní, májové, večerní (nešpory) a k různým zvláštním příležitostem; podle řádů církve sloužit svátostmi křtu, večeře Páně, pokání, manželství, útěchy nemocných a podílet se na svátostech biřmování a svěcení kněžstva; konat obřady mimosvátostné, např. manželské jubileum, slib členů rady starších, církevní pohřeb, ukládání urny; konat biblické hodiny, vést shromáždění duchovní péče o děti, biřmovance a mládež, popřípadě konat jiné formy individuální a skupinové duchovní péče; iniciativně vyučovat náboženství ve školách, resp. ve zvláštních zařízeních pro péči o děti a mládež; pečovat o křesťanskou kázeň, konat a organizovat pastorační službu (návštěvy, dopisy, rozhovory), navštěvovat nemocné doma i ve zvláštních zařízeních; podílet se vhodným způsobem na diakonické a sociální službě; zachovávat zpovědní tajemství; v případě, že v náboženské obci nejsou pro výkon některé z funkcí podmínky, je povinen duchovní tuto skutečnost oznámit ve své každoroční zprávě výročnímu shromáždění náboženské obce a písemnou formou své diecézní radě, která jej může pověřit jinými povinnostmi ve prospěch církve; používat bohoslužebný oděv; má právo na duchovní a modlitební podporu církve, pastorační péči biskupů pro sebe a svou rodinu; ze strany kolegů a zejména vyšších orgánů církve má právo na podporu své autority při vedení členů církve ke křesťanské kázni a zbožnosti. Farář plní ze svého služebního poměru zejména tyto úkoly a má následující povinnosti: nastoupit duchovenskou službu na místě, které církev podle svých potřeb určí; řídit se Ústavou CČSH, církevními řády a dalšími církevními směrnicemi a nařízeními; řídit se pokyny svých nadřízených; podle směrnic odpovídat za vedení agendy

¹⁰³ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹⁰⁴ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

farního úřadu, správu knihovny farního úřadu, spisovny a archivu náboženské obce, vedení pamětní knihy, řádné a včasné vyřizování všech písemností, dodržování úředních hodin; o své práci vést předepsané záznamy; plnit povinnosti vyplývající z jeho členství v radě starších a všestranně s ní spolupracovat; platit církevní příspěvek v náboženské obci, v níž byl určen farářem; být přítomen ve své náboženské obci (obcích) v minimálním rozsahu schváleném biskupem po vyjádření příslušného vikáře; účastnit se vikariátních konferencí a shromáždění, synod, diecézních shromáždění a církevních sněmů a plnit pro ně uložené úkoly a funkce; vypomáhat zastupováním duchovních v jejich nemoci, o dovolených a podobně podle instrukcí vikáře zmocněného k tomu diecézní radou; přijmout administrování jiné náboženské obce; pokračovat v sebevzdělávání a teologickém studiu a podrobovat se předepsaným církevním zkouškám; je povinen nahlásit neprodleně nepřítomnost v náboženské obci z důvodu pracovní neschopnosti, či jiných zákonných důvodů (úmrtí v rodině atd.) svému vikáři a biskupovi; je povinen požádat svého biskupa písemně o dovolení vzdát se z náboženské obce z jiných důvodů, než je plnění služebních povinností souvisejících s funkcí v církvi nebo důvodů podle písm. l), na vědomí to dá vikáři; žádá písemně svého biskupa v předstihu – minimálně 15 pracovních dnů, není-li stanoveno jinak – o souhlas s čerpáním dovolené na zotavenou, na vědomí to dá vikáři; má právo na služební byt za podmínek blíže stanovených Personální směrnici; má právo na úhradu všech skutečných a nezbytných výloh při služebních úkonech podle platných předpisů, pokud nejsou hrazeny jiným způsobem (viz Hospodářský řád); má právo na pokračování v odborném teologickém studiu v ČR a na účast na teologických konferencích; má právo účastnit se případných zahraničních stáží v souladu se zájmy CČSH a k prohloubení vlastní duchovenské služby, což podléhá schválení příslušné diecézní rady; v mimořádných případech má právo na poskytnutí sociální výpomoci za podmínek blíže stanovených Personální směrnici.¹⁰⁵

Dále se řád zabývá službou dalšího duchovního, jedná se o duchovního, který nemá ve správě svou náboženskou obec. Může vypomáhat na ústřední či diecézní radě. Externí duchovní, jehož služba je řešena níže, je „vysvěcený na kněze či jáhna, který pomáhá své církvi duchovenskou službou v jejích organizačních jednotkách a není ve služebním poměru k církvi.“¹⁰⁶

Duchovní ve specifických službách je vyslán do specifického prostředí mimo církev tj. veřejná sféra, například se jedná o službu v české armádě. Jeho práva a povinnosti jsou trochu

---

¹⁰⁵ Viz <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹⁰⁶ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

jiné, než práva a povinnosti běžně sloužícího duchovního. Jedná se o „a) konat svou službu tam, kam byl na základě svého povolání a pověření církve vyslán; b) dodržovat při své službě řády církve; c) alespoň jednou týdně, pokud mu v tom nebrání okolnosti jeho služby, účastnit se bohoslužby v některé z náboženských obcí CČSH; d) platit církevní příspěvky v náboženské obci, jejímž je členem; e) pokračovat v sebevzdělávání s ohledem na specifickou službu, kterou vykonává a vzhledem k svému teologickému studiu; f) informovat svého biskupa o jakýchkoli problémech či závažnějších okolnostech služby; g) vybrat si své konzultanty tak, aby aspoň jeden z nich byl knězem CČSH a druhý odborníkem na specifické prostředí, v němž svou službu vykonává, a zároveň křesťanským věřícím, a pravidelně se s nimi scházet; h) alespoň jednou za rok vykonat zpravidla týden duchovní obnovy ve společenství věřících církve. Zvláštní práva duchovních ve specifické službě: a) právo na podporu své autority ze strany svého biskupa nebo patriarchy směrem k organizacím, ve kterých působí; b) vyžádat si pro sebe od svého biskupa, teologů a ostatních odborníků církve dostatečnou odbornou pomoc pro specifické problémy své služby; c) vyžádat si pro sebe a svou službu modlitbu věřících církve; d) právo na zajištění právní pomoci ze strany církve v souvislosti se svou službou; e) léta strávená ve specifickém výkonu služby jako zaměstnanec jiné organizace, se duchovnímu započítávají z hlediska praxe jako roky odsloužené v církvi.“¹⁰⁷

Dále se v Duchovním řádu CČSH řeší služba Jáhna. „Jáhnen je duchovní – člen CČSH – ustanovený ke službě zvěstování Božího slova, pastorační, diakonické a zčásti svátostné. Pro ustanovení ke službě jáhna je nezbytné předchozí jáhenské svěcení, pro něž se vyžaduje absolvování tříletého teologického studia a pověření církve.“¹⁰⁸ Jáhnen „slouží svátostmi křtu, útěchy nemocných a manželství podle řádů církve. Pokud se při svátosti manželství jedná o veřejnoprávní akt, je odpovědný příslušný farář (viz Ústava čl. 14, odst.2) ;b) neslouží svátostmi pokání a večeře Páně; c) další práva a úkoly jáhna se řídí ustanovením § 3 tohoto řádu; d) jde-li o jáhna ve specifických službách, řídí se jeho práva ustanovením § 5 tohoto řádu.“¹⁰⁹ Doktor Medek vysvětluje rozdíl mezi jáhnem a knězem tak, že „svěcení jáhenské je „předstupněm svěcení kněžského“ a tento rozdíl je v obřadní symbolice svěcení vyjádřen tím způsobem, že jáhnu je předána jen Bible, zatímco knězi ještě kalich a štola.“¹¹⁰ Dále sumarizuje funkci jáhnů na funkci pomocnou v duchovenské službě.

¹⁰⁷ Viz <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹⁰⁸ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹⁰⁹ Viz <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹¹⁰ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 116.

Služba kazatele, katechety a pastoračního asistenta je tématem dalšího oddílu. Kazatel je vymezen službou zvěstování Božího slova, katecheta službou učitelenskou a pastorační asistenti službou pastorační a sociální.¹¹¹

Služba biskupa následuje v Řádu duchovní služby. „Biskup je kněz CČSH zvláštním zasedáním diecézního shromáždění zvolený do čela duchovní správy v diecézi, v níž má konat službu kněžskou, učitelenskou a pastýřskou. Předpokladem volitelnosti je alespoň deset po sobě jdoucích let duchovenské služby v církvi, která následovala po jeho kněžském svěcení. K této službě je vyslán ordinací a instalací. Funkční období trvá 7 let a biskup může být do své funkce volen i opakovaně, ale v roce volby nesmí přesáhnout věk 65 let.“¹¹² „Biskupská ordinace se koná v rámci liturgie a jejím jádrem je vzkládání rukou dvanácti zřizovateli (= symbol dvanácti apoštolů) a prosba k Duchu svatému, aby udělil právě zřizovanému biskupovi potřebná charismata (zvláštní dary k budování církve).“¹¹³ Může být odvolán. Služba biskupa se sestává z duchovního vedení určité oblasti, ve které má na starosti udílení svátosti svěcení kněžstva, břimování, dále kontroluje správné zvěstování Božího slova a vysluhování svátostí a v neposlední řadě má na starosti duchovní a jejich rodiny a o ty se stará. Dále v rámci učitelenské složky své služby koná synody, teologické porady a semináře. Také samozřejmě vysluhuje bohoslužby. Má na starosti také administrativu, disciplinární řízení, ale má také například právo zastupovat CČSH na ekumenickém poli. Doktor Medek shrnuje zvláštní úkoly biskupa na „vedoucí duchovenskou a správní činnost v diecézi a dozorčí službu nad úrovní náboženského života v diecézi a nad výkonem duchovní správy v ní“¹¹⁴.

Služba vikáře je dalším bodem. „Vikář je duchovní CČSH jmenovaný biskupem jako jeho zástupce pro určený vikariát.“¹¹⁵

Další je funkce diecézního metodika pro duchovní péči (dříve sekretáře duchovní péče) a funkce metodika vyučování náboženství (dříve inspektora náboženství), která je zřízena diecézní radou „za účelem koordinace, prohlubování a dalšího rozvoje těchto pastoračních oblastí církve.“¹¹⁶

---

¹¹¹ Viz <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹¹² <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹¹³ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 117.

¹¹⁴ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 117.

¹¹⁵ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹¹⁶ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

Poslední oddíl týkající se vymezení služeb daných církevních pozic se týká služby patriarchy. „Patriarcha je kněz CČSH zvláštním zasedáním církevního sněmu zvolený do čela duchovní správy církve, v níž má konat službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou s respektováním práv biskupů. Předpokladem volitelnosti patriarchy je alespoň deset po sobě jdoucích let duchovenské služby v CČSH, která následovala po jeho kněžském svěcení. V případě, že zvolený kandidát již byl ordinován na biskupa, je k této službě vyslán instalací. V případě, že ordinován nebyl, před instalací proběhne jeho ordinace na biskupa. Funkční období trvá sedm let a patriarcha může být do své funkce volen i opakovaně, ale v roce volby nesmí přesáhnout věk 65 let, tyto podmínky jsou shodné jako u biskupa. Při opakované volbě téhož patriarchy je znovu instalován na nové funkční období. Před uplynutím funkčního období může být odvolán nejméně třípětinovou většinou přítomných členů sněmu k tomuto účelu zvláště svolaného.“¹¹⁷ Patriarcha vykonává službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou v celé církvi při šetření práv biskupů a s jejich vědomím, zřizuje předepsaným způsobem zvolené biskupy a uvádí je do funkce, vůči duchovním a kazatelům při ústřední radě vykonává funkci biskupa, koná bohoslužby v celé církvi, uděluje svátosti v celé církvi s šetřením práv biskupů daných diecézí, svátost svěcení kněžstva uděluje patriarcha jen s předchozím souhlasem příslušné ústřední rady, svolává sněmy, reprezentuje CČSH jak na poli ekumenickém tak i poli mezinárodním.¹¹⁸ „Ve vztahu k ostatním biskupům je patriarcha prvním mezi rovnými (lat.: primus inter pares).“¹¹⁹

V rámci potřeb církve, nemusí duchovní konat svou službu jen v rámci farnosti, ale je zapotřebí aby pracoval v administrativě.

Společná ustanovení shrnují podmínky pro výkon služby v CČSH. „(1) Podmínkou pro ustanovení a výkon funkce duchovního CČSH je, že duchovní nepřijal po svém vstupu do CČSH bez předchozího souhlasu ústřední rady svěcení jiné církve nebo závazky vůči jiné církvi či náboženským společnostem či řádům. (2) Všichni duchovní CČSH používají při svátostných i mimosvátostných obřadech a při zvláštních slavnostních příležitostech bohoslužebný oděv v souladu s Bohoslužebným řádem. Duchovní jsou povinni bránit zneužití tohoto oděvu. (3) Před ustanovením na samostatné místo faráře je povinen duchovní vykonat zkoušku z praktického výkonu duchovní správy před komisí církve, jejíž složení schvaluje biskupská rada (§ 31 odst. 11 Organizačního řádu CČSH). (4) Chce-li duchovní vykonávat

---

¹¹⁷ <http://www.ccsch.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹¹⁸ Viz <http://www.ccsch.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

¹¹⁹ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 117.

další zaměstnání ke svému služebnímu poměru, je povinen předem písemně požádat o souhlas svou diecézní radu, jde-li o duchovního při ústřední radě, eventuálně v administrativě úřadu ústřední rady, žádá tento o svolení ústřední rady. Případné vedlejší zaměstnání nesmí narušovat jeho povinnosti vyplývající z jeho služebního poměru k CČSH. (5) Personální směrnice upravuje a stanovuje nároky hospodářského charakteru vyplývající pro jednotlivé kategorie duchovních ve služebním poměru v souladu s jejich postavením a funkcí v duchovní správě a se službou v ostatních organizačních jednotkách církve.¹²⁰

---

¹²⁰ <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby

2. 5. Ekumenický pohled a srovnání nauk popsaných církví

Zaměřme se nyní na komparaci primárních znaků, jež jsou typické pro církevní řády. „Otázka ordinované služby („úřadu“, ministeria) se dotýká jádra ekumenické problematiky, zde jsou rozdíly mezi církvemi zvláště zřetelné. Někdy se vyslovuje teze, že s výjimkou ordinované služby – nebo několika jejich aspektů – už prý byly všechny problémy mezi církvemi vyřešeny nebo jsou řešitelné.“¹²¹ Největší rozdíl vidí doktor Neuner v úřadu biskupa. Poukazuje na to, že již v roce 1948 Světová rada církví při valném shromáždění v Amsterdamu předjímala typologii rodin církví, která je odvislá od úřadu biskupa. „Pro jednu stranu, která se obvykle nazývá katolickou, je charakteristický silný důraz na viditelnou kontinuitu církve v apoštolské posloupnosti biskupské služby. Druhá, která se obvykle nazývá protestantskou, ve svém učení o ospravedlnění sola fide zdůrazňuje především iniciativu Božího slova a odpověď víry.“¹²² Problém postavení biskupa je patrný i při srovnání Řádů služeb římskokatolické církve a husitské s evangelickou. V Římskokatolické církvi je postavení biskupa více odloučeno od ostatních služebníků božích, má větší privilegia a práva a jeho služba se sestává z více úkonů. Svěcením se biskup stává dokonalým a navazuje na učedníky kolem samého Ježíše Krista, stává se svědkem působení Ježíše Krista a je autoritou stojící nad předáváním Božího slova, určuje jeho správnost. Doktor Medek popisuje, že „biskupské svěcení existuje jen v církvích, které praktikují několikeré svěcení (nižší a vyšší), v ČČSH však existuje jediné kněžské svěcení, a proto biskup, který je volený, není svěcen, ale je do této funkce „ordinován“.“¹²³ Ordinance podle Medka není svátost, „obsahem biskupské ordinance je udělení biskupské jurisdikce (pravomoci) knězi, který byl diecézním shromážděním zvolen za biskupa této diecéze“¹²⁴. Neuner dokládá k této problematice dekret II. Vatikánského koncilu o ekumenismu, ve kterém se píše, že pravoslavnou a katolickou církev těsně pojí apoštolská posloupnost, stejně to platí i pro starokatolickou a s výhradou pro anglikánskou církev. Naproti tomu reformační církve nechovaly dostatečně svátost kněžství.¹²⁵

---

¹²¹ Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 211.

¹²² Vischer, L. (ed.) *Die Einheit der Kirche. Material der Ökumenischen Bewegung*. München: 1965, str. 85. in Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 211.

¹²³ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 116.

¹²⁴ Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 116.

¹²⁵ Viz Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 211- 212.

Taktéž Filipi upozorňuje v problematice biskupů na jeden fakt, totiž že katolická církev má problémy uznat mnohost církví, právě proto že jen katolická církev je pravá církev Kristova. Důvod nalézáme v dokumentu druhého vatikánského koncilu *Lumen Gentium*, protože pravá církev Kristova, „subsistuje v katolické církvi a řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním“¹²⁶. Sloveso *subsistit* zde má ujišťovat, že v katolické církvi je církev pravá, nicméně se nechce vymezovat vůči ostatním církvím. Katolická církev rozděluje církve mimo ni na dvě skupiny, pravoslavnou, ve které je apoštolská tradice zvláště čistá a protestantství, ve kterém oceňuje, že středem církve je Kristus. Nicméně právě s protestantskými církvemi, ač u nich nachází i kladné prvky, nemůže dojít ke společné jednotě v eucharistii, právě kvůli apoštolské posloupnosti. Přes veškeré názorové ústupky k ostatním církvím si katolická církev uchovává svou jedinečnost v otázce spásy, tedy že jediné skrz ni se dá dosáhnout plnosti spásy. Ostatní církve v sobě zahrnují jen části.

Na druhou stranu se zdá, že reformační církve se na rozrůzněnost dívají s jakýmsi nadhledem. Je zajímavé, že na grafických modelech církve protestantské vnímají všechny křesťanské církve stejně blízko ke středu- Kristu, katolická církev vnímá sebe nejbližší, dále pak pravoslavnou a úplně nejdále reformační.¹²⁷ Zde vidíme, že katolická církev má k ekumenismu poněkud delší cestu, právě kvůli své „sebestřednosti“ a považováním sebe sama za nejlepší možnou cestu ke Kristu a spáse.

Episkopalismus, tedy to, co zůstává největší propastí mezi církví katolickou a protestanty, je věc která se nedá změnit. „Katolická církev – a též církve pravoslavné – jsou přesvědčeny, že v této neexistuje vývoj ani pluralita. Církev, aby byla církví Kristovou, nemůže existovat bez biskupského úřadu, bez biskupů.“¹²⁸ Naproti tomu církve reformační mají jinou formu teologie církevního řádu. „Hlásání evangelia a nabídka společenství spásy jsou dány za úkol obci jako celku i jejím jednotlivým členům, kteří jsou křtem povoláni ke svědectví Kristu a službě sobě navzájem i světu a kteří mají vírou podíl na Kristově kněžském úřadu přímlyvy.“¹²⁹ Zde znovu vyvstává základní rozdíl mezi katolickou a reformační církví.

---

¹²⁶ *Lumen Gentium* 8 in Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 101.

¹²⁷ Viz Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 107.

¹²⁸ Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 111.

¹²⁹ Církev Ježíše Krista, dokument leuenerského společenství církví in Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 115.

Jak jsem již několikrát poznamenala, katolická církev je církví institucionalizovanou a silně hierarchizovanou. Biskup je základem cesty ke spáse. Naproti tomu reformační církve kráčí po cestě společenství lidu, není vázána na svěcení. V podstatě i liturgie CČSH v sobě nese tuto zvěst. „Kdekoli shromáždí se dva nebo tři ve jménu mém, tam já, tam já jsem vprostřed nich.“¹³⁰ Žádný odkaz na kněze, který by byl podmínkou, zde nenajdeme. Rozdíl je zřejmý i v otázce slavení eucharistie, kde kněz v reformačních církvích je otočen směrem k lidem, kdežto katolický je směrem k oltáři. Proto, aby mohla být vysluhována Večeře Páně, v katolické církvi nemusí být kromě kněze nikdo přítomen, v reformačních je to nutnost.

Základem všech reformačních církví je „obecné kněžství“ všech pokřtěných. Pojem je sice znám i v katolické církvi, nicméně tam převládá ještě s druhým řádem kněžského svěcení.

Většina reformačních církví užívá teologický model církevního řádu tzv. presbyterně - synodní. Presbyterně - synodní řád je položen na základě volby od členů sboru, kteří si vyvolí a následně vyšlou na poradu své zástupce. Na první pohled se jedná o demokratickou volbu, která je ovšem jen pozadím, protože je plnou reprezentací vůle Boha. To je možné díky tomu, že volba vyvěrá od věřících, kteří jsou plni Ducha svatého. „V jistém zjednodušení lze říci, že synody v těchto církvích nahradily biskupský úřad jako úřad strážce kontinuity a jednoty, orgánem kolektivním, poradou vyslanců místních obcí.“¹³¹ Tento řád vychází z principu delegace a principu subsidiarity. Delegace znamená zvolení lidem, nejde tedy o zvolení z vyšších míst, ale naopak ze spodu, od členů sborů. Subsidiarita znamená, že „složka vyšší nemá rozhodovat o věcech, příslušejících složce nižší“¹³².

„Katolická církev se tak stávala rostoucí měrou církví kléru, viděnou z pozice ordinované služby a její pravomoci, přičemž se kněží a řeholníci jevíli jako křesťané v pravém a vlastním smyslu slova, kdežto laikům byla vymezena funkce slyšení a poslouchání a za křesťany byli považováni v té míře, v jaké se jejich styl života a zbožnosti shodoval s kleriky. Naproti tomu se v reformačních církvích hlásala svoboda každého křesťana a rovnost všech, kteří se „vyklubali ze křtu“, což se mělo stát strukturálním principem reformačních společenství.“¹³³ Přestože rozdíly v této oblasti se zdají být nepřekonatelné,

---

¹³⁰ *Zpěvník, Církve československé husitské*. Praha: Blahoslav, 2005, str. 643.

¹³¹ Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 118- 119.

¹³² Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 118.

¹³³ Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 212.

Neuner poukazuje na skutečnost, že odpovědnost je i v reformačních církvích přenášena na služebníky ordinované.

Medek upozorňuje, že CČSH nepřijímá nauku o tzv. „nesmazatelném znamení“ (lat.: *signum indelebile*). Jedná se o to, že při kněžském svěcení je knězi vtisknut zvláštní charakter a do jeho duchovního vybavení posvěcení. Jedná se o římskokatolickou nauku. CČSH ji nepřijímá, protože i po posvěcení se člověk může stát nehodným.¹³⁴

„V katolických tradicích převládá důraz na to, že řízení církve je vykonáváno personálně, osobou nositele úřadu (biskupa), který k tomu má svátostné zmocnění a kanonické pověření. Církve reformačního původu upřednostňují rozhodování korporativní, přesvědčeny, že plné Kristovo zmocnění je svěřeno celému Božímu lidu a žádný jedinec není vybaven všemi potřebnými obdarováními.“¹³⁵

Dalším rozdílem, o kterém jsem se již výše zmínila, je celibát. Katolická církev jej po svých církevních představitelích vyžaduje, protestantské nikoli. Středověk instituci manželství znevážil, bylo uznáno, že největšího úspěchu na cestě k Bohu může člověk dosáhnout jen skrze odříkání vztahu s opačným pohlavím, na což nelibě reagoval např. Luther. „Při kritice těchto představ zastával Luther pojetí, že je bezprávím požadovat od někoho, aby se zřekl manželství, vždyť Bůh je prohlásil za dobré a uložil je všem lidem. Stav manželský je posvěcen a přikázán Bohem, celibát naproti tomu nikoli a nese, jak byl Luther přesvědčen, veskrze špatné ovoce. V neposlední řadě měl Luther před očima rozšířené prohřešky proti celibátnímu zákonu a bezpráví, které se od kněží dalo ženám, když se kněžím bránilo uzavřít řádné manželství.“¹³⁶ Manželství je jednou ze svátostí. Vysluhují si ji manželé navzájem. Domnívám se, že i v manželství jde o vzájemnou službu a posvěcování se navzájem. Jen s druhým, mně nejbližším člověkem, mohu intimně sdílet každodenní setkávání s Bohem. On mě může držet ve chvíli, kdy má důvěra upadá, a já můžu tutéž službu prokázat partnerovi. O tuto zkušenost by neměl být nikdo ochuzen.

Ve spojení s pojmem pastýř se vyjevuje jiný pojem a to je kněz. Doktor Neuner poukazuje na jeho problematičnost, neboť pojem kněz je obvyklý pro církve pravoslavné, anglikánství a katolicismus. Naopak reformační církve ho používají jen velmi opatrně. „Mají starost, aby se užíváním pojmu kněz nezatemnila jedinečnost Kristova kněžství, které nezná žádné opakování a pokračování, a že by mohl být umenšen význam jeho oběti jakožto jediné

---

¹³⁴ Viz Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990, str. 112.

¹³⁵ Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, str. 119.

¹³⁶ Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 238.

a jedinečné oběti Nové smlouvy.¹³⁷ V Novém zákoně není ordinovaný služebník nazýván knězem. Respektive slovo kněz se v Novém zákoně objevuje poměrně často, ne však s následníky Krista.

---

¹³⁷ Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 217.

3. Porovnání biblických podnětů se současným chápáním

Je jisté, že každá církev vychází z novozákonního kerygmatu a považuje se za správného pokračovatele, nositele a zvěstovatele.

Katolická církev to vnímá skrze apoštolskou sukcesi, protestantská naopak svým obecným kněžstvím. Každá církev v sobě bezesporu má jisté prvky pravdy. Každá si z biblické zvěsti vzala něco, co považuje za nosné a nejdůležitější. Není možné zachovávat naprosto stejná ustanovení, jako v počátcích církve, neboť počet souvěrenců se značně rozrostl a dějinná epocha se markantně změnila.

Bible nepodává o pastýřích lidí velké množství informací. Nový zákon říká, že Kristus pověřil své učedníky, aby šli a konali misii. Jejich nejdůležitější prvotní úkol tedy byla misie a evangelizace. Dále zaznamenáváme nabádání ke starosti o chudé a nemocné. To znamená sociální práce a v Pavlových listech nacházíme další úkol, péči o již založené sbory. Obecně se však dá říci, že biblický pastýř měl podobné povinnosti, jako pastýř dnes. Hlavní úkol bylo a je kázat a šířit slovo Boží. Sociální aspekty i úkol jakési supervize nad jednotlivými sbory můžeme nalézt také.

Existuje tedy rozdíl mezi biblickým pastýřem a pastýřem dnes? Jistě, dnešní pastýři mají k dispozici poznatky mnoha oborů, stojí za nimi dvacet století teologického vývoje a přesto se stále navrací k ideálnímu věku prvotní církve. Je samozřejmé, že pastýř musí své poselství podat jiným způsobem, dle potřeb a sociálních diferencí typických pro danou dobu.

Napadá mě rozdíl, který však souvisí se změnou společnosti. Pastýř již nestojí na vysokém piedestalu s ovečkami někde dole u svých nohou, které na něj zbožně hledí. Nýbrž je mezi nimi, komunikuje s nimi a rozmlouvá jako rovný s rovnými, pomáhající jim najít tu správnou cestu ke spáse. Pokud sledujeme chování Dobrého pastýře, je vidět, že i on takto svou službu konal. Ne direktivně, ale pomocí dialogu se dobral k cíli, k Bohu.

Možná že právě dnešní církevní podoba pomáhá navrátit se k ideálu prvotní církve a přiblížit se ke Kristu, k jeho službě Dobrého pastýře. Byly doby, kdy měl pastýř absolutní moc ve sboru a ovečky poslouchaly a jedině jeho pravda byla pravdou správnou, jakákoli diskuze nebyla možná, naopak byla někdy i trestána. A při tom je jisté, že díky dialogu jsme schopni lépe věci poznat a přijít na jejich hlubší podstatu.

Pastýř dnešní doby by se měl ve své službě snažit neustále inspirovat službou Ježíše Krista. Neustále si připomínat, že ač je v centru dění sboru, neznamena to, že může být na své konání pyšný. Naopak je to služebník, je to nejmenší z nejmenších. Přijde mi, že katolická církev, avšak nejen ona, přes veškeré své úkony a ceremoniály na tuto věc mnohdy zapomíná. V souvislosti s katolickou církví mě napadá rozdíl právě v oblasti velké přezdobnosti a velké upjatosti na tradiční ceremonie. Je pravda, že se jedná o tradici, ve které uchovává svou autonomii, ale nikde v Bibli o ní neslyšíme. Proto se mi zdá, že k prosté biblické zvěsti mají blíže protestantské církve.

Je nutné si však uvědomit, že každý pastýř je nejen členem církve, ale také individualitou. A tak se logicky jeden od druhého liší. Věřím, že každý z nich vede své stádo dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

V předešlé kapitole jsem narazila na problematiku pojmu „kněz“. Je vidět, jak se jeho význam proměnil. Ve Starém zákoně je kněz vnímán jako obětník, prostředník mezi Bohem a člověkem, který pomáhá člověka s Hospodinem usmířit. „Kvůli tomuto předporozumění nebyl termín „kněz“ pro ordinované služebníky příliš vhodný, nebezpečí překrytí nekřesťanskými motivy bylo značné. Reformátoři odmítali pojem kněze především kvůli jeho spojení s pojetím oběti.“¹³⁸ Katolická církev užití slova kněz pro ordinované služebníky vysvětluje, že v Duchu svatém získávají účast na jediném kněžství Ježíše Krista a zpřítomňují je.¹³⁹

Je pozoruhodné, že v Novém zákoně se termín kněz objevuje do Pavlovských listů jen ve spojitosti s předními kněžími židovskými, a to se silně negativním zabarvením. Jsou to ti, kteří pronásledují Ježíše, aby jej nařkli, uvěznil, zapudili a zničili. Jedinou světlou výjimkou je Zachariáš, otec Jana Křtitele, který ač byl knězem a tedy svým způsobem v podání Nového zákona špatný, zjevil se mu anděl, který mu zvěstoval narození syna. Je pravda, že se prokázal jistým způsobem nedověry, ale anděl mu uzamkl ústa až do doby, kdy se jeho slova potvrdí.

V listu Židům se setkáváme se spojením kněz - Ježíš Kristus, on je jediným pravým veleknězem, podle řádu Melchisedechova. List Židům se přímo vyznačuje naučnými pasážemi o Kristově velekněžství. „Kristus jako Syn Boží je nadřazen Božím služebníkům, andělům a Mojžíšovi a jeho dokonalá a věčně platná služba velekněze

---

¹³⁸ Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 217.

¹³⁹ Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001, str. 217.

„podle řádu Melchisedechova“ je nadřazena nedokonalé a pouze náznakové službě, jak ji v jeruzalémském chrámovém kultu konají kněží podle řádu Áronova.“¹⁴⁰

---

¹⁴⁰ *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 1998, str. 206.

Souhrn a interpretace poznatků

Poslání pastýře dnes na základě biblického pohledu The role of a shepherd today from a biblical perspective

Tereza Rupertová

Ve své práci jsem se zabývala postavením pastýře v biblické době a dnešku. Závěrem se pokusím shrnout nejdůležitější poznatky, které z mé práce vyplývají.

V první části jsem popisovala postavení pastýře v biblické době. Nejprve jsem v první podkapitole nastínila situaci, ve které se odehrávají příběhy pastýřů, v jakých podmínkách lidé starého Izraele žili, jakým způsobem se vyrovnávali s danou situací ve Staré Palestině. Potvrdila jsem, že pastýř a jeho pojetí vychází ze stylu života, jaký Izraelité vedli. Jelikož to byli původem kočovníci, pastýřství bylo velmi důležitým zdrojem obživy. Pastýř se stává jakýmsi pomyslným ideálem, pro svou vzornou péči o své stádo. Postava pastýře byla typická nejen pro Izraelce, ale i pro ostatní národy žijící kolem úrodného půlměsíce. Titul pastýř používali pro sebe jejich panovníci, aby tak prokázali, že stejně jako pastýř pečuje o svá stáda, tak pečují panovníci o své poddané.

Další podkapitola se již zabývala přímo postavením pastýře ve Starém Zákoně. Pastýř - člověk byl ve starozákonní době velmi váženou osobností. Býval tak označován i panovník a v souvislosti s tím jsem poukázala na spojitost s pomazáním. V této podkapitole jsem také shrnula postavení kněze. Neboť kněz je pastýř lidí. Kněží přejímali svou úlohu od otců rodin, kteří se v počátku o kult starali. S postupným usazováním na jednom místě, kněží začínají hrát větší roli. Zvláště pak po centralizaci kultu do jeruzalémského chrámu, jeruzalémští kněží dostávají velké pravomoci. Co se týče označení Hospodina jako pastýře, shledala jsem, že se objevuje na několika místech Starého Zákona, nejznámější je Žalm 23 - Pastýřský žalm. Pastýř je metafora, která Hospodina označuje, vypovídá o jeho vlastnostech. O tom jak se stará o své stvoření.

Následující podkapitola se zabývá postavením pastýře v Novém zákoně. Postavení člověka – pastýře již není tak ideální. Naopak se nachází na okraji společnosti, v souvislosti s nemožností dodržovat přesně kultická ustanovení. Nicméně pro Ježíše Krista je zřejmě stále přirovnání k pastýři aktuální, neboť je použito v Janovi 10 v řečech o Dobrém pastýři.

Narazila jsem v Novém zákoně na jednu zvláštnost, kterou jsem již dvakrát zmínila během psaní mé práce. Výraz kněz se v Novém zákoně nepoužívá v souvislosti s následníky Krista. Vždy je zde užit spíše negativně ve významu přední kněží z chrámu, kteří pronásledují Ježíše. Až v listu Židům se užívá označení velekněz pro Ježíše. Ježíš je v Janovi 10 ztělesněním ideálního pastýře, který se bez vypočítavosti a jen s čistou láskou stará o své ovečky.

Prostřednictvím této kapitoly jsem se snažila nastínit, na jakých základech stojí naše novodobé pojetí pastýře. Jestliže bych měla poukázat na to úplně nejdůležitější, řekla bych, že pastýř je zásadní postavou celé biblické doby. Je natolik významný, že z běžného života prochází do života náboženského a natolik reprezentativní, že ho o sobě použije i Ježíš.

Další kapitola se zabývá Pojetím pastýře dnes. Nejprve jsem se zaměřila na seznámení se základními vlivy a faktory v dnešní době. Ukázali jsme si, že se v moderní církvi používá označení pastýř pro kněze, faráře, či duchovního. Taktéž jsem se snažila zachytit situaci, ve které se nachází současné církve a s nimi i jejich pastýři. Církev se setkává s nedůvěrou, která plyne ze společnosti a na druhou stranu se potýká i s vlastními problémy, jako je nedostatek dostatečně vzdělaných duchovních, neschopnost jít s dobou a jejími potřebami a podobně. Pokusila jsem se zachytit všechny úkoly, které leží na bedrech pastýře a poukázala na možnost pomoci od laiků ve sboru.

Dále jsem pro ucelenější pohled na věc nastínila historii pastorače, historii kněžství a pastýřskou péči.

Následně jsem popsala jednotlivé řády tří vybraných církví. Jedná se o církev římskokatolickou, českobratrskou evangelickou a československou husitskou. Zde jsem narazila na problém, který jsem specifikovala v podkapitole týkající se shrnutí církevních řádů a ekumenismu. Objevilo se několik rozdílů mezi jednotlivými církevními světonázory. Zejména pohled na biskupský úřad, vůbec hierarchii v církvi a také na celibát. Samozřejmě rozdílů lze spatřit více, ale tyto jsou nejmarkantnější.

Dále jsem se zabývala srovnáním pohledu biblického a dnešního na postavu pastýře. Zde jsem v podstatě žádné velké změny nenašla. Myslím, že smysl zůstává stejný. Pastýř má na starosti službu o své stádo. Je za ně zodpovědný nejvyššímu pastýři, kterým je Bůh. Samozřejmě dnešní doba má za sebou dvoutisíciletou historii a tak není úděl pastýře totožný, ale vztah k Bohu zůstává, dle mého názoru, stejný a rozhodující.

Resume

My diploma thesis deals with the role of a shepherd today from a biblical perspective. In the first part I dealt with a situation on Canaan in the Biblical age. I showed circumstances which people lived there. A character of shepherd guided us for all the time.

I described the role of shepherd from a biblical perspective on next parts. We knew like a term – shepherd was used for a man and for a God on Old and New Testament. We informed with shepherd like an ideal sort of man, who takes care about his flock. But we seen also shepherd like a title of king and God. The relations between shepherd and flock described perfectly virtue of king or God.

In second part I dealt with the role of shepherd today. We informed with situation in churches today. People have suspicion about churches. And the quest of contemporary shepherds is changing it. I described in this part the jobs and quality contemporary shepherds. Then I dealt with set of rule of shepherd service and theology the concrete three churches- The Roman Catholic Church, The Evangelical Church of Czech Brethren, and The Czechoslovak Hussite Church. When I collected all the facts, I summarized knowledge. At first I summarized the free churches and the ecumenical efforts. I knew that big problem is episcopatism and ecclesiastical hierarchy. The second part of summarize was compare a biblical and contemporary role of shepherd. The quest is almost same. It is propagate of God's word. The other jobs are social work and curing society.

The quest of shepherd is very difficult. We should pray to God for them.

Závěr

Pojem „pastýř“ nás provázel celou moji prací. Viděli jsme, jak se pohled na něj měnil a přesto stěžejní obraz pastýře zůstává nosným pilířem pro mnohá vysvětlení. Stále v něm církve hledají ideál pro popis služby, kterou zprostředkovávají lidem. Stále v něm vidí ideální vztah, jaký pastýř má se svými ovečkami.

Přes všechny změny, které sebou nese historický a společenský vývoj, hledí na nás pastýř nesoucí ztracenou ovečku v náručí jako jistota, že i když se ztratíme v bludišti dnešního světa, on nás najde.

Viděli jsme různé pohledy, kterými nahlíží jednotlivé církve na dané téma. Pro mě osobně se však vyjevuje daleko důležitější věc než příslušnost k církvi. Mám na mysli osobu a individualitu pastýře. V podstatě všem křesťanským církvím jde o tutéž skutečnost. O zvěstování Božího slova, o zvěstování evangelia Ježíše Krista. To je základní věc, která pastýři přísluší. Nicméně, jak jsem již popsala, křesťan svou víru vyjevuje službou a pastýř slouží lidem i jinak než hlásáním radostné zvěsti. Pak by se dalo říci, že každá církev se snaží o službu společnosti. Každý pastýř je jiný a ke své službě jinak přistupuje, některý je horší, jiný lepší a nemusí to nutně záviset na jeho církevní příslušnosti.

Ať se jedná o jakoukoliv církev v jakékoli době, pokud se na jejím chodu podílí čisti lidé, směřuje k Bohu, k jednomu Bohu, Otci nás všech. Každá z církví si o sobě myslí, že díky své organizaci a pojetí je tou nejlepší cestou k Bohu. Já osobně se však domnívám, že na tom zas až tak příliš nezáleží. Naše víra směřuje k jednomu Bohu, který se možná tiše usmívá nad naší domýšlivostí, že cestu, kterou jsme si vybrali, si troufáme chvástavě obhajovat a vychloubat se její jedinečností. Ale pokud člověk upřímně věří, je dobrým člověkem a celou svou bytostí se otvírá Bohu, každá cesta musí být správná. Domnívám se, ačkoli vím, že mnoho teologů by s mým názorem nesouhlasilo, že existence více církví je záležitostí veskrze prospěšnou. Tím totiž mohou daleko více odpovídat potřebám dnešní doby. Moderní člověk touží mít pocit svobody v rozhodování, v tom mu pomáhá možnost volby, kterou má. Možná sám Bůh, když si připravuje pro člověka svoji milost víry, popostrčí svého nastávajícího vyznavače do rodiny církve, která mu nejlépe pomůže jít po trnité cestě věřícího. Setkala jsem se s názory, že za rozdělením církví je možno hledat především hříšnost lidí. Myslím, že je to však způsobeno spíše tím, že se lidé mění, více se ptají a mají různé pohledy na svět. Je to hřích? Já doufám, že ne a že je tomu naopak. Například jak říká profesor Halík, víra v Boha je chvění, je to nekonečné ptaní se, nekonečný boj, nekonečné ztrácení se a znovunalézání.

Protože co je bez chvění, není pevné. A tak doufám, že i v dnešních pastýřích je ono chvění, ono znovunalézání a ztrácení Boha. Průchod temným lesem, kde se zčistajasna objeví mýtina, která nám poskytne úžasný pohled, a pak se můžeme znovu ztratit a nalézt něco ještě krásnějšího. Proto doufám, že naši pastýři se svými ovečkami diskutují, aby se mohli vzájemně obohacovat. Doufám, že nepodléhají šalebnému mámení, že oni znají tu nejlepší pravdu, kterou pak s chutí diktují svým sborníkům.

Ideálním pastýřem zůstává Ježíš Kristus, On je Dobrý pastýř. On je synonymem dokonalé služby bližnímu. On je učitelem všech pastýřů. Jeho dialogická forma kázání, by se měla stát nezbytnou součástí zvěstování Božího slova a hledání Pravdy.

Je mi velmi sympatické, že reformační církve hojně využívají pomoci a služeb laiků v církevním životě. Pastor nemusí dělat vše, má kolem sebe důvěryhodné lidi. Někdo je například dobrým organizátorem a může naplánovat činnosti sboru, jiný je literárně aktivní, v podstatě každý může ve svém sboru zhodnotit své znalosti a dovednosti. Ve vzájemném styku a rozhovorech se věřící obohacují a sbor se stává jakýmsi živým organismem. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že právě skrze vzájemné sdílení nacházíme posilu a sami můžeme nabídnout druhému pomoc.

Na závěr si pokládám otázku, jaký by měl být ideální pastýř dnešní doby. Moderní pastýř, stejně jako nemoderní, by v sobě měl nést jistotu víry, prověřenou mnoha vnitřními i vnějšími zápasy. Neměl by o víře mluvit jen navenek, měl by celým svým životem víru dosvědčovat a hlásat.

Moderní pastýř by měl být moderní. Za tímto slovem vidím otevřenost vůči novým problémům a otázkám, vůči mladým lidem, kteří potřebují jiné jednání a jiný přístup. Vidím za tímto slovem touhu po nových poznacích, která však neodporuje lásce ke starému a ověřenému.

Moderní pastýř by měl být vzdělán a neustále vzděláván alespoň na základní úrovni i v jiných oborech, než je teologie. Samozřejmostí by měly být základy psychologie, gerontologie či etopedie apod. Měl by umět zprostředkovat kontakt s institucemi, na které může svého věřícího odkázat, pokud si sám s řešením jeho obtíží neví rady. Přiznat si neschopnost pomoci by mělo být dalším základem jeho sebepoznávání. Pastýř není dokonalý, není to psycholog či dokonce psychiatr, a ačkoliv pečuje a stará se o duši, neměl by zavírat oči před problémy, které mají povahu nemoci.

Samozřejmě není možné být ideální, ale pastýř by se měl snažit udělat pro své poslání maximum.

Poslání pastýře je nesmírně zodpovědné a náročné. Každý dokáže vyjmenovat vlastnosti a způsoby, jak by se měl chovat. Ale je také důležité si uvědomit, jaké povinnosti na sobě pastýř nese a že není jednoduché jim všem dostát.

A tak prosme Pána Boha za naše pastýře, ať jim ulehčí jejich úkol a posilní je na jejich cestě.

Svoji práci jsem uvedla Pastýřským žalmem, na závěr zvolím píseň z Husitského zpěvníku č. 189, která dle mého názoru poměrně výstižně shrnuje celé pojednání.

Ovečkou že Páně jsem

*Ovečkou že Páně jsem,
tím se těším nocí, dnem,
on můj dobrý Pastýř jest,
v bezpečí mne ráčí vést,
v lásce a v péči mne má,
mne i podle jména zná.*

*Vodí k pastvě zelené,
u vod živých pramene,
při něm nouzi nemívám,
a když časem zemdlívám,
na svých nosí ramenou
ovečku svou znavenou.*

*Když pak můj zde mine čas,
přenese mne šťastně zas,
do ovčince v nebesích,
s ním kde žít mám ve plesích,
proto plesám nocí, dnem,
ovečkou že Páně jsem.*

Seznam použité literatury:

- Ambros, P. a kol. *Úkoly pastorační činnosti církve a pastorální teologie v Českých zemích*. Velehrad: Refugium Velehrad- Roma, 1997.
- Alexandrovi, D. a T. a kol. *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2004.
- Balabán, M. *Hebrejské člověkosloví*. Praha: Herrmann a synové, 1996.
- *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 2001.
- *Bible, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 1998.
- Bič, M. *Palestina od pravěku ke křesťanství- I. Země a lid*. Praha: Husova československá evangelická fakulta, 1948.
- Bič, M. *Při řekách babylónských*. Praha: Vyšehrad, 1990.
- Hájek, M. *Evangelický katechismus 88*. Praha: Kalich, 1989.
- Filipi, P. *Církev a církve, Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000.
- Fouilloux, D. a kol. *Slovník biblické kultury*. Praha: Ewa edition, 1992.
- Heller, J. *Hlubinné vrty*. Praha: Kalich, 2008.
- Kaňa, J. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008.
- Léon- Dufour, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003.
- Medek, R. *Katechismus v duchu Církve československé husitské*. Turnov: Blahoslav, 1990.

- Neuner, P. *Ekumenická teologie*. Praha: Vyšehrad, 2001.
- Novotný, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich- Česká biblická společnost, 1992.
- Opatrný, A. *Cesty pastorační práce v pluralitní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- Opatrný, A. *Pastorační situace u nás*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.
- Ruttle, O. *Úvod do metodiky církevní práce v církvi československé*. Praha: Blahoslav, 1952.
- Sadek, V. a kol. *Židé, dějiny a kultura*. Praha. Židovské muzeum, 2002.
- Salajka, M. *Rozhovory o duchovní práci v církvi*. Praha: Blahoslav, 1977.
- Salajka, M. *Praktická teologie Církve československé husitské. Theologická revue Husitské teologické fakulty University Karlovy v Praze, číslo 5/ 1998*. Praha: 1998.
- Sázava, Z. *Evangelista Jan, Dobrý pastýř a my- ovečky. Blahoslav 1999*. Kalendář církve československé husitské. Praha: Blahoslav, 1999.
- Smolík, J. *Kristus a jeho lid. Praktická eklesiologie*. Praha: Oikoyomenh, 1997.
- Smolík, J. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991.
- Souček, J. B. *Dobrý pastýř a jeho stádce. Křesťanská revue*. Praha: Kostnická jednota, 1956.
- Starozákonní překladatelská komise *Výklady ke Starému zákonu*. Praha: Kalich, 1991.
- *Všeobecné katechetické direktorium*. Praha: Sekretariát české biskupské konference, 1994.

- Walton, J. H. a kol. *The IVP Bible background commentary- Old testament*. USA Dawner Grove: InterVarsity Press, 2000.
- *Základy víry Československé církve*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1958.
- *Zpěvník, Církve československé husitské*. Praha: Blahoslav, 2005.
- www.biblecz.org/kazani/026_kaz_znaky_dobrehu_pastyre.htm (2008)
- <http://www.cesh.cz/documenty.php>- Řád duchovní služby (2009)
- <http://www.cormier.cz/duchpas.htm> (2009)
- <http://www.evangnet.cz/cce/czr/rps.htm> (2009)
- <http://www.fit.vutbr.cz/~michal/kr/kkwww/> (2009) Elektronická konkordance